

13.
ULUSLARARASI
KAMU YÖNETİMİ SEMPOZYUMU
(KAYSEM13)

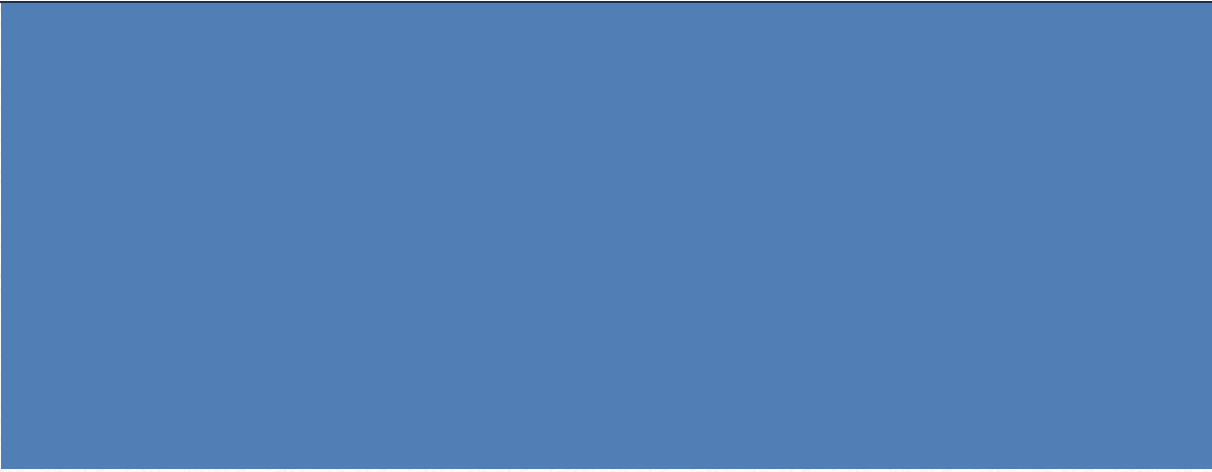
Uluslararası Siyaset ve
Güvenlik Stratejileri
Kamu Yönetimi
Politikaları

TAM METİN BİLDİRİ KİTABI

EDİTÖRLER
DOÇ. DR. ALİ FUAT GÖKÇE
ARŞ. GÖR. UĞUR ÜLGER
ARŞ. GÖR. SEDA KULU
MUHAMMED AKSU

18-20 NİSAN 2019 GAZİANTEP

Gaziantep Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

13. ULUSLARARASI KAMU YÖNETİMİ SEMPOZYUMU (KAYSEM13) TAM METİN BİLDİRİ KİTABI

**Uluslararası Siyaset ve Güvenlik Stratejileri,
Kamu Yönetimi Politikaları**

EDİTÖRLER: DOÇ. DR. ALİ FUAT GÖKÇE, ARŞ. GÖR. UĞUR ÜLGER, ARŞ. GÖR. SEDA KULU
MUHAMMED AKSU

18-20 Nisan 2019 Gaziantep

13.ULUSLARARASI KAMU YÖNETİMİ SEMPOZYUMU (KAYSEM13)

TAM METİN BİLDİRİ KİTABI

EDİTÖRLER: DOÇ. DR. ALİ FUAT GÖKÇE, ARŞ. GÖR. UĞUR ÜLGER, ARŞ. GÖR. SEDA KULU

MUHAMMED AKSU

KAYSEM 13

[18-20 NİSAN 2019]

13. ULUSLARARASI KAMU YÖNETİMİ
SEMPOZYUMU
2019

Gaziantep Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

13. ULUSLARARASI KAMU YÖNETİMİ SEMPOZYUMU (KAYSEM13) TAM METİN BİLDİRİ KİTABI

Editörler: Doç. Dr. Ali Fuat Gökçe, Arş. Gör. Uğur Ülger, Arş. Gör. Seda Kulu, Muhammed Aksu

Yayın No.: 2295
ISBN: 978-605-7846-05-1
Basım Sayısı: 1. Basım, Mayıs 2019

© Copyright 2019, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340
Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Genel Yayın Yönetmeni : Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Yayın Koordinatörü : Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Kütüphane Bilgi Kartı

Gökçe, Ali Fuat., Ülger, Uğur., Kulu, Seda., Aksu, Muhammed.

13. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu (KAYSEM13) Tam Metin Bildiri Kitabı / Ali Fuat Gökçe, Uğur Ülger, Seda Kulu, Muhammed Aksu

1. Basım. 1862 s. 21x29,7 cm.

ISBN: 978-605-7846-05-1

1. Gaziantep Üniversitesi 2. KAYSEM 13

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı mh. 2465 sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat Şaşmaz-ANKARA - siparis@nobelyayin.com-

Telefon: +90 312 278 50 77 - Faks: 0 312 278 21 65

E-Satış: www.nobelkitap.com - www.atlaskitap.com - Bilgi: esatis@nobelkitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa Basım Dağıtım, Ana Basım Dağıtım, Arasta, Arkadaş Kitabevi, Başarı Dağıtım, D&R mağazaları, Dost Dağıtım, Güneş Dağıtım, Kitapsan, Nezih Kitabevleri, Prefix, Remzi Kitabevleri, TveK Mağazaları

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER
FAKÜLTESİ

18-20 NİSAN 2019

GAZİANTEP

Adres Üniversite Bulvarı 27310 Şehitkamil - Gaziantep, TÜRKİYE
Tel +90 (342) 360 1200 & +90 (342) 317 1000 - Faks +90 (342) 360 1013 - E-posta bilgi@gantep.edu.tr

13. ULUSLARARASI KAMU YÖNETİMİ SEMPOZYUMU KAYSEM 13

ULUSLARARASI SİYASET VE GÜVENLİK STRATEJİLERİ, KAMU YÖNETİMİ POLİTİKALARI

DEYR EZ ZOR

SEM 13

ASİ KAMU YÖNETİMİ
POZYUMU
2019

LİMİ ve KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ

BİLİM VE HAKEM KURULU

Prof. Dr. Abdullah ÇELİK (Harran Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet Hamdi AYDIN(Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet MUTLU (On Dokuz Mayıs Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet NOHUTÇU (Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet ÖZALP (Hitit Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet YATKIN(Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Akif TABAK (Kâtip Çelebi Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali ACAR (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali KAYA(Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali PAJAZITI (Güney Doğu Avrupa Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali ŞAHİN (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Akif Argun AKDOĞAN(Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Arif ERENÇİN (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Prof. Dr. Atila DOĞAN (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Atilla GÖKTÜRK (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Aydın USTA(İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayşegül KOMSUOĞLU ÇITIPITIOĞLU(İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Bayram COŞKUN(Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Prof. Dr. Cemal ALTAN (Mersin Üniversitesi)

Prof. Dr. Doğan Naci LEBLEBİCİ(Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Edith BARRETT (Connecticut Üniversitesi, ABD)

Prof. Dr. Ercan OKTAY (Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi)

Prof. Dr. Eric STRAUSS (Michigan State Üniversitesi, ABD)

Prof. Dr. Eyüp Günay İSBİR(İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Faruk ATAAY (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. Filiz KARTAL (TODAİE)

Prof. Dr. Geert BOUCKEART (Leuven University)

Prof. Dr. Gökhan ORHAN (Bandırma 17 Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Gülden AYMAN(İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Gülise GÖKCE(Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Hacer Tuğba EROĞLU(Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Hacı KURT (Mersin Üniversitesi)

Prof. Dr. Halil İbrahim AYDINLI (Sakarya Üniversitesi)

Prof. Dr. Hikmet KAVRUK (İstanbul Gelişim Üniversitesi)

Prof. Dr. Hüseyin ERKUL (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)

Prof. Dr. Hüseyin GÜL(Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Irena ZEMAITAITYTE (Mykolas Romeris University, Litvanya)

Prof. Dr. İnan ÖZER (Emekli Öğretim Üyesi)

Prof. Dr. Jonuz ABDULLAI (Güney Doğu Avrupa Üniversitesi)

Prof. Dr. Kamil Ufuk BİLGİN(TODAİE)

Prof. Dr. Kemal GÖRMEZ(Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Leta DROMANTIENE (Mykolas Romeris Üniversitesi, Litvanya)

Prof. Dr. Mehmet Akif ÖZER (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet AKTEL (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Mete YILDIZ(Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Mihriban ŞENGÜL (İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Muharrem GÜNEŞ(Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi)

Prof. Dr. Murat ÖNDER (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa DEMİRCİ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa GÖRÜN (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa ÖNEN(İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Nafiz TOK (Aksaray Üniversitesi)

Prof. Dr. Nail YILMAZ (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Namık Kemal ÖZTÜRK(Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Prof. Dr. Nesrin ALGAN (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Özlem ŞAHİN GÜNGÖR (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Prof. Dr. Rabiyyat ASLANOVA (Bakü Devlet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ramazan ŞENGÜL (Kocaeli Üniversitesi)

Prof. Dr. Rıza ARSLAN (Bandırma 17 Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Ricardo J. MUSSORI (Centro Universitário Padre Anchieta, Brezilya)

Prof. Dr. Robert C. KLOOSTERMAN (Amsterdam Üniversitesi, Hollanda)

Prof. Dr. Robin J. LEWIS (Kolombiya Üni. Em. Öğr. Üyesi, the President of Worldview Global Consulting, LLC)

Prof. Dr. Sait AŞGIN (Karabük Üniversitesi)

Prof. Dr. Selim KILIÇ (Ömer Halis Demir Üniversitesi)

Prof. Dr. Selma KARATEPE(İstanbul Gelişim Üniversitesi)

Prof. Dr. Serhat BAŞTAN (Celal Bayar Üniversitesi)

Prof. Dr. Seriya SEZEN (TODAİE)

Prof. Dr. Sevinç TORLAK (Pamukkale Üniversitesi)

Prof. Dr. Songül SALLAN GÜL (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Şaban SİTEMBÖLÜKBAŞI (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Tayfun ÇINAR (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Turgay UZUN(Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Prof. Dr. Türksel KAYA BENSĞİR (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Yakup ALTAN (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Yakup BULUT(Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi)

Prof. Dr. Yüksel DEMİRKAYA (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Zerrin Toprak KAHRAMAN(İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Adnan SEVİM (Anadolu Üniversitesi)

Doç. Dr. Ahmet UÇAR(Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Doç. Dr. Ali Fuat GÖKÇE(Gaziantep Üniversitesi)

Doç. Dr. Alper ÖZMEN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Aynur ATMACA CAN (Marmara Üniversitesi)

Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER (Ahi Evran Üniversitesi)

Doç. Dr. Bahadır ESER (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Doç. Dr. Barış ÖVGÜN (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Bilge Kağan ŞAKACI (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Deniz İŞÇİOĞLU (Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC)

Doç. Dr. Dilek MEMİŞOĞLU (Kâtip Çelebi Üniversitesi)

Doç. Dr. Doğan BIÇKI (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Doç. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU (Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi)

Doç. Dr. Erol TURAN (Kastamonu Üniversitesi)

Doç. Dr. Esra Banu SİPAHİ(Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Doç. Dr. Fatih KIRIŞIK (Dumlupınar Üniversitesi)

Doç. Dr. Ferhunde TOPÇU (Akdeniz Üniversitesi)

Doç. Dr. Ferihan POLAT (Pamukkale Üniversitesi)

Doç. Dr. Fikret BİRDİŞLİ (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

Doç. Dr. Fulya AKYILDIZ (Uşak Üniversitesi)

Doç. Dr. Gülizar Çakır SÜMER (İnönü Üniversitesi)

Doç. Dr. Hakan Mehmet KİRİŞ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Doç. Dr. Harun ŞAHİN(Gaziantep Üniversitesi)

Doç. Dr. Hasan Engin ŞENER (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Hasan YAYLI (Kırıkkale Üniversitesi)

Doç. Dr. Hayriye ŞENGÜN (Bayburt Üniversitesi)

Doç. Dr. Hülya Eşki UĞUZ (Selçuk Üniversitesi)

Doç. Dr. Ionut Virgil ŞERBAN (Craiova Üniversitesi, Romanya)

Doç. Dr. İbrahim ARAP (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. İbrahim Güray YONTAR (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. İhsan KAMALAK (Mersin Üniversitesi)

Doç. Dr. İlhan AKSOY (On Dokuz Mayıs Üniversitesi)

Doç. Dr. İmam BAKIR KANLI(Marmara Üniversitesi)

Doç. Dr. İpek ÖZKAL SAYAN (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. İsmail AKBAL (Aksaray Üniversitesi)

Doç. Dr. İsmail SEVİNÇ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Doç. Dr. Leyla KAHRAMAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Doç. Dr. Liudmyla RADOVETSKA (National Academy of Security Service of Ukraine)

Doç. Dr. M. Fatih Bilal ALODALI (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ (Ufuk Üniversitesi)

Doç. Dr. Menaf TURAN (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Doç. Dr. Mithat Arman KARASU (Harran Üniversitesi)

Doç. Dr. Murteza HASANOĞLU (Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Başkanlığına Bağlı Devlet İdarecilik Akademisi)

Doç. Dr. Mustafa Kemal BAYIRBAĞ (ODTÜ)

Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU (Ahi Evran Üniversitesi)

Doç. Dr. Mustafa LAMBA (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)

Doç. Dr. Neslihan DEMİRTAŞ MİLZ (Kâtip Çelebi Üniversitesi)

Doç. Dr. Nihat YILMAZ (Gümüşhane Üniversitesi)

Doç. Dr. Nilay YAVUZ (ODTÜ)

Doç. Dr. Nilüfer NEGİZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Doç. Dr. Özer KÖSEOĞLU (Sakarya Üniversitesi)

Doç. Dr. Pınar SAVAŞ YAVUZÇEHRE (Pamukkale Üniversitesi)

Doç. Dr. Rasim AKPINAR (Celal Bayar Üniversitesi)

Doç. Dr. Savaş Zafer ŞAHİN(Atılım Üniversitesi)

Doç. Dr. Sefa USTA(Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Doç. Dr. Selahaddin BAKAN (İnönü Üniversitesi)

Doç. Dr. Sevim BUDAK (İstanbul Üniversitesi)

Doç. Dr. Sonay BAYRAMOĞLU (TODAIÉ)

Doç. Dr. Tuğba UÇMA UYSAL (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Doç. Dr. Uğur SADIOĞLU (Hacettepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Yılmaz ÜSTÜNER (ODTÜ)

Doç. Dr. Yunus Emre ÖZER (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BARBAK (Kâtip Çelebi Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet TUNÇ (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ali KUYAKSİL (İğdir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Aygül KILINÇ (Gaziantep Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Bengi DEMİRCİ (Akdeniz Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Buğra KALKAN (Kâtip Çelebi Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT (Marmara Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Canan ÇAKIR (Gümüşhane Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Cenay BABAOĞLU (Ömer Halisdemir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ceray ALDEMİR (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Cristina ILLIE (Craiova Üniversitesi, Romanya)

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem AKMAN (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gökmen KANTAR (Namık Kemal Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Elvettin AKMAN (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Emine ÇELİKSOY (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Esmeray ALACADAĞLI (Bayburt Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Esra ÇIKMAZ (Gaziantep Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Firdevs KOÇ (Fırat Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Funda KEMALİ (Erzincan Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan DÖNMEZ (Bitlis Eren Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Halim Emre ZEREN (Adnan Menderes Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Hülya DERYA (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi İsmail BAŞARAN (Celal Bayar Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Kadir Caner DOĞAN (Gümüşhane Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Konur Alp DEMİR (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Levent MEMİŞ (Giresun Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Lütfi YALÇIN (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Osman AĞIR (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ozan ZENGİN (Ankara Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Özge ÇAPUROĞLU (Yeditepe Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Sefa USTA (Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Serkan DORU (Akdeniz Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Tahsin GÜLER (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Tekin AVANER (Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi)

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba YOLCU (Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ülkü ARIKBOĞA (Marmara Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi V. Alpay GÜNAL (Akdeniz Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Vahap GÖKSU (Selçuk Üniversitesi)

DÜZENLEME KURULU

DÜZENLEME KURULU BAŞKANI

DOÇ. DR. ALİ FUAT GÖKÇE

ÜYELER

PROF. DR. MEHMET EMİN SÖNMEZ

DOÇ.DR. YUNUS EMRE TANSÜ

DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET BİÇİCİ

DR. ÖĞR. ÜYESİ AYGÜL KILINÇ

DR. ÖĞR. ÜYESİ ESRA ÇIKMAZ

ARŞ. GÖR. ELİF DÖLEK

ARŞ. GÖR. MÜSLÜM KAVUT

ARŞ. GÖR. SEDA KULU

ARŞ. GÖR. UĞUR ÜLGER

MUHAMMED AKSU

ELİF SARIZ

ŞEYMA ŞIRAZ

KAYSEM 13

BİLİMSEL SEKRETERYA

MUHAMMED AKSU

ONUR KURULU

Prof. Dr. A. Argun AKDOĞAN (TODAİE)

Prof. Dr. Abdulkadir BAHARÇİÇEK (İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Abdullah YILMAZ (Anadolu Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet Alpay DİKMEN (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet Hamdi AYDIN (Sütçü İmam Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet YATKIN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali ÇAĞLAR (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali KAYA (Nuh Naci Yazgan Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayşe AYATA (ODTÜ)

Prof. Dr. Ayşe ÖZCAN (Giresun Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayşegül KOMSUCUOĞLU (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayşegül MENGİ (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Bayram COŞKUN (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Prof. Dr. Bekir PARLAK (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Berkan DEMİRAL (Trakya Üniversitesi)

Prof. Dr. Bilal ERYILMAZ (Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Burhan AYKAÇ (Gelişim Üniversitesi)

Prof. Dr. Doğan Nadi LEBLEBİCİ (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Erol ESEN (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. Eyyüp Günay İSBİR (TODAİE Eski Genel Müdürü)

Prof. Dr. Fatma Neval GENÇ (Adnan Menderes Üniversitesi)

Prof. Dr. Filiz BAŞKAN (İzmir Ekonomi Üniversitesi)

Prof. Dr. Gökhan ORHAN (Bandırma Üniversitesi)

Prof. Dr. Gonca Bayraktar DURGUN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Gülise GÖKCE (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Hamza ATEŞ (Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Hasan BURAN (Trakya Üniversitesi)

Prof. Dr. Hikmet KAVRUK (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Hüseyin GÜL (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Hüseyin ÖZGÜR (Pamukkale Üniversitesi)

Prof. Dr. Kamil Ufuk BİLGİN (TODAİE)

Prof. Dr. Kemal GÖRMEZ (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Kemal KARTAL (Emekli Öğretim Üyesi)

Prof. Dr. Korel GÖYMEN (Sabancı Üniversitesi)

Prof. Dr. Mete YILDIZ (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Muharrem GÜNEŞ (Mustafa Kemal Üniversitesi)

Prof. Dr. Muhittin ACAR (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Murat OKÇU (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Murat TEK (Mustafa Kemal Üniversitesi)

Prof. Dr. Musa EKEN (Sakarya Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa Kemal ÖKTEM (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Nail ÖZTAŞ (İstanbul Gelişim Üniversitesi)

Prof. Dr. Namık Kemal ÖZTÜRK (Muğla Üniversitesi)

Prof. Dr. Nesrin ALGAN (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Onur Ender ASLAN (TODAİE)

Prof. Dr. Orhan GÖKÇE (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Ömer Faruk GENÇKAYA (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Önder KUTLU (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Prof. Dr. Recep BOZLAĞAN (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Ruşen KELEŞ (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Selma KARATEPE (İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Semih Mustafa ÖNEN (İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Şenol DURGUN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Tevfik ERDEM (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Turgay UZUN (Muğla Üniversitesi)

Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN (Hacettepe Üniversitesi)

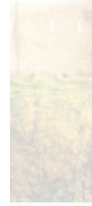
Prof. Dr. Veysel EREN (Mustafa Kemal Üniversitesi)

Prof. Dr. Veysel K. BİLGİÇ (Kırıkkale Üniversitesi)

Prof. Dr. Yakup BULUT (Mustafa Kemal Üniversitesi)

Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN (Aksaray Üniversitesi)

Prof. Dr. Zerrin Toprak KARAMAN (Dokuz Eylül Üniversitesi)

ÖNSÖZ	19
1. BÖLÜM: KAMU YÖNETİMİ, YEREL YÖNETİMLER VE GÜVENLİK	20
KKTC'DE KAMU MALİ YÖNETİMİ REFORM İHTİYACI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME (OKAN VELİ ŞAFAKLI)	20
KAMU YÖNETİMİNDE "DAVRANIŞSAL GÜVENLİK" ÇALIŞMAK: YÖNTEMBİLİMSEL BİR İNCELEME (AHMET BARBAK)	33
TÜR VE MODEL BAĞLAMINDA KAMU ORGANİZASYONLARINDA KARAR ALIMI SÜRECİ (A. USTA, S. M.ÖNEN).....	49
YEREL POLİTİKA YAPIMINDA SİVİL AKTÖRLERİN ROLÜ: ISPARTA İLİNDE BİR ANALİZ (ELVETTİN AKMAN).....	56
BİR KAMU GÜVENLİĞİ SORUNU OLARAK TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ ŞİDDETLE MÜCADELE (ÖZLEM ŞAHİN GÜNGÖR, DİLEK BULUT, GÖZDE MÜŞERREF GEZGÜÇ).....	66
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE TÜRK KAMU YÖNETİMİNİN ROLÜ (ESRA ÇIKMAZ).....	77
21. YÜZYILA GİRERKEN SİYASAL İKTİDAR TARTIŞMALARI İÇERİSİNDE BİREYİ ETKİLEYEN TEKNOLOJİK GELİŞMELERE ELEŞTİREL BİR BAKIŞ: PANOPTİKON ÖRNEĞİ (ESRA KÖSE).....	89
KAMU ALANINDA GÜVENLİK VE EMNİYET ALGISI (GÖKHAN SARI, ERDEM ÖZGÜR)	120
KIRSAL ALAN GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASINDA KÖY KORUCULUĞUNUN DEĞİŞEN KONUMU (İBRAHİM ETHEM TAŞ, YETER AVŞAR, YEMLİHA ÇETİN).....	131
TÜRK DEVLET GELENEĞİNDE GÜVENLİK VE İSTİHBARATIN ÖNEMİ: NİZAMÜLMÜLK'ÜN SİYASETNAME Sİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME (M. FATİH BİLAL ALODALI, ALİ YILDIRIM)	146
ALGI YÖNETİMİNİN İÇ GÜVENLİK HİZMETLERİNİN ETKİNLEŞTİRİLMESİNE KATKISI (M. AKİF ÖZER, REHA BAYANSAR)	158
AZERBAJCAN KAMU YÖNETİMİNDE SON DÖNEMDEKİ GELİŞMELER (MURTEZA HASANOĞLU, ELNUR ALİYEV).....	176
STRUCTURAL EMPOWERMENT SCALE FOR PUBLIC INSTITUTIONS: DEVELOPMENT AND VALIDATION (PELİN KANTEN, HÜSEYİN ERKUL, HAFİZE SEÇTİM).....	188
İÇİŞLERİ BAKANININ 2017 YILI PLAN VE BÜTÇE KONUŞMASININ İÇERİK ANALİZİ (RASİM AKPINAR, İSMAİL BAŞARAN).....	205
MADDE BAĞIMLILIĞI VE UYUŞTURUCU İLE MÜCADELEDE KAMU KURUMLARI (SİNAN YAZICI, NİKOLİN AGALLİJA).....	220
GÜVENLİK KAVRAMI VE GELECEĞİ (TEKİN AVANER, MUZAFFER ÇOŞKUN SAYMAN)	238
2. BÖLÜM: KAMU POLİTİKALARI VE GÜVENLİK	264
KAMU ÖZGÜRLÜKLERİNİN SINIRLANDIRILMASINDA DEVLETİN KAMU GÜVENLİĞİ YAKLAŞIMININ HUKUKİLİĞİ (MEHMET GÜNEŞ)	264
ULUSAL KAMU POLİTİKALARINDA KADININ GÜVENLİĞİ: ŞÖNİM UYGULAMALARI (MERSİN ÖRNEĞİ) (TUĞBA USLUGİL).....	283
TÜRKİYE'DE UYUŞTURUCU ARZIYLA MÜCADELEDE KAMU POLİTİKALARI (MERVE DURMUŞ, DİDEM GEYLANİ).....	301
KRİZ VE BÜYÜK SERMAYE: 2001 KRİZİ ÖRNEĞİ (AYNUR YILMAZ SOYSAL)	313

KADINA YÖNELİK (AİLE İÇİ) ŞİDDETLE MÜCADELEDE GÜVENLİK SORUNLARI (ESRA BANU SİPAHİ, SONGÜL SALLAN GÜL).....	335
SU HİZMETLERİNİN EVRİMİ SÜRECİNDE SU GÜVENLİĞİ (EYLEM BEYAZIT, ESRA ÇİFTÇİ)	357
KENTSEL TARIM VE GIDA GÜVENCESİ BAKIMINDAN ÖNEMİ (GÜLİZAR ÇAKIR SÜMER)	369
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA BAĞLAMINDA SU VE GÜVENLİK İLİŞKİSİ (HAKAN CAVLAK, İREM ECE AKPINAR)	385
TÜRKİYE'DE SAĞLIK POLİTİKASININ UYGULANMASINDA YÖNETSEL ÖLÇEK VE EŞGÜDÜM SORUNU (İHSAN EKEN).....	403
FRANSA'DA EMMANUEL MACRON DÖNEMİ (2017-2019) KAMU GÜVENLİĞİ POLİTİKALARI (METİN ÖZKARAL, BEYZA YILMAZ)	421
ÖNLEYİCİ GÜVENLİK ANLAYIŞI VE BUNUN İÇ GÜVENLİKTE UYGULANMASINA İLİŞKİN DÜNYADAN ÖRNEK PROGRAM VE UYGULAMALAR (M. C. TOKER)	430
TÜRKİYE'DE ULUSAL GÜVENLİK POLİTİKASININ KURUMSAL YAPISI, FİNANSMANI VE SİYASAL HESAP VEREBİLİRLİK (MUSTAFA BİÇER).....	449
TÜRKİYE'NİN GÜVENLİK POLİTİKASININ OLUŞUMUNDA ASKERİ KANADIN YERİ VE ÖNEMİ (OSMAN AĞIR, MERVE ÇARKIT).....	467
CHANGING SECURITY POLICIES OF TURKEY AFTER THE JULY 15 COUP ATTEMPT (ÖNDER KUTLU, BELGN UÇAR KOCAOĞLU, NİYZAZI KARABULUT)	479
GIDA GÜVENLİĞİ SÖYLEMİ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLİŞKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ (SELMA ŞEKERCİOĞLU)	492
GÜVENLİK EKSENLİ SİYASET ANLAYIŞI: SEÇİM BİLDİRGELERİNE YÖNELİK BİR ANALİZ (TUĞBA YOLCU)	507
3. BÖLÜM: KÜRESEL VE BÖLGESEL GÜVENLİK	524
THE ISSUE OF CHANGE IN INTERNATIONAL RELATIONS: A COMPARISON OF NEO-REALISM, LIBERALISM AND RATIONALISM (COŞKUN SOYSAL)	524
ALMANYA'NIN EKONOMİK GÜVENLİĞİ (HÜLYA DERYA).....	533
KÜRESEL SİYASETİN YENİ SENDROMLARI VE HEGEMONYA DÖNEMİNDE STRATEJİK İLİŞKİLER (BEKİR PARLAK).....	538
6360 SAYILI KANUN SONRAŞI KIR-KENT AYRIMI BAKIMINDAN JANDARMANIN GÖREV VE SORUMLULUKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (AHMET UÇAR, RASİM AKPINAR, İSMAL BAŞARAN)...	559
DOĞU AKDENİZ'DE AÇILMAYA ÇALIŞILAN PANDORANIN KUTUSU: ENERJİ KAYNAKLARINDAN ALAN HÂKİMİYETİNE UZANAN EKONOMİ POLİTİK HESAPLAR (ERHAN ÖRSELLİ, VEYSEL BABAHANOĞLU)	572
KAMU POLİTİKASI OLUŞTURMA SÜRECİNDE KÜRESEL AKTÖRLERİN ETKİLERİ VE TÜRKİYE'DE KAMU MALİ YÖNETİM POLİTİKALARI (HARUN POLAT)	584
TÜRKİYE - IMF İLİŞKİLERİNDE 2002 SONRASI DÖNEM ÜZERİNE BİR İNCELEME (HASAN YILMAZ)	590
HOW DOES THE EUROPEAN UNION GOVERNANCE MECHANISM WORK FOR CIVIL SECURITY? INTERGOVERNMENTAL AND INTERNATIONAL COORDINATION OF SECURING CBRN MATERIALS (İLKNUR DEDE, EDA ÖNEN)	604
AVRUPA BİRLİĞİ'NDE BÜYÜME VE GÜVENLİK İKİLEMİ: POLİTİKA OLUŞTURMADA KOMŞULUK İLİŞKİLERİNİN ROLÜ (ÜMMÜHAN KAYGISIZ)	610

KÜRESELLEŞME VE DEĞİŞEN VATANDAŞLIK (KUBİLAY DÜZENLİ).....	625
SOĞUK SAVAŞ SONRASI AZERBAJCAN CUMHURİYETİ`NİN ULUSLARARASI GÜVENLİK PERSPEKTİVLERİ VE UYGULADIĞI GÜVENLİK STRATEJİLERİ (MURTEZA HASANOĞLU, ASİM MEMMEDOV).....	636
AVRUPA BİRLİĞİ`NİN KÜRESEL GÜVENLİK STRATEJİSİNE VE DIŞ POLİTİKA PARADİGMASI OLARAK DAYANIKLILIK KAVRAMINA ANALİTİK BİR BAKIŞ (SEDEF EYLEMER).....	653
LEGAL BASES OF INTERNATIONAL AND EUROPEAN SECURITY, INTERNATIONAL COOPERATION OF UKRAINE'S SPECIAL ORGANS ON SECURITY) (LIUDMYLA RADOVETSKA).....	666
BİR STRATEJİK DENGESİZLİK UNSURU OLARAK KIBRIS (İLHAN AKSOY, CANSU YETİMOĞLU).....	681
4. BÖLÜM: TERÖRİZM, SAVAŞ VE GÜVENLİK.....	697
SİYASAL ŞİDDET VE MAĞDURİYET İLİŞKİSİNİN REÇETESİ: DÜNYA SEVGİSİ VE POLİTİK DOSTLUK (ALİ FUAT GÖKÇE).....	697
TÜRKİYE`DE TERÖRLE MÜCADELE ALANINDA REFORM: 7145 SAYILI KANUN KAPSAMINDA BİR İNCELEME (HAMZA ATEŞ, A. MUHAMMET BANAZILI)	707
KÜRESEL GÜVENLİĞİN DEĞİŞKEN YAPISI: TERÖR ÖRGÜTLERİ ÖRNEĞİ (İSMAİL SEVİNÇ, VEYSEL BABAHANOĞLU).....	720
TERÖR ÖRGÜTLERİYLE MÜCADELE Mİ? MÜZAKERE Mİ? FARKLI UYGULAMALAR VE SONUÇLAR (ALİ FUAT GÖKÇE).....	735
TERÖRLE MÜCADELEDE DÜŞÜNCE KURULUŞLARININ ROLÜ (NAMIK KEMAL ÖZTÜRK, KUTAY GÖKDENİZ)	757
11 EYLÜL SONRASI AFGANİSTAN`DAKİ SAVAŞ MAĞDURLARINA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME (OSMAN AĞIR, ALİ MOHAMMAD REZAFE).....	769
11 EYLÜL SONRASI ÖZGÜRLÜK-GÜVENLİK İKİLEMİ VE DEMOKRASİYE YANSIMALARI (YAVUZ YILDIRIM)	781
5. BÖLÜM: GÖÇ VE GÜVENLİK.....	788
TÜRKİYE`DE SURİYELİ GÖÇMEN ÇOCUKLARINA YÖNELİK EĞİTİM POLİTİKASI: KAHRAMANMARAŞ ÖRNEĞİ (İBRAHİM ETHEM TAŞ, HATİKE KOÇAR, YETER AVŞAR)	788
GÖÇ VE GÜVENLİK: DÜZCE ÖRNEĞİ (HAMZA ATEŞ, ASLI ÇOŞKUN)	802
ULUSLARARASI GÖÇ OLGUSUNDAKİ DEĞİŞİM: ÇEVRE SİĞİNMACILIĞI (AZİZ BELLİ, ABDULLAH AYDIN)	816
KALE AVRUPASI YAKLAŞIMI VE DÜZENSİZ GÖÇ (DİDEM ŞAHAL ÇELİK, SÜHAL ŞEMŞİT)	827
KOPENHAG EKOLÜ BAĞLAMINDA GÜVENLİKLEŞTİRME TEORİSİ: MACARİSTAN`IN SINIR GÜVENLİĞİ SORUNU (DİLEK KARADENİZ, AYÇA EMİNOĞLU).....	840
AVRUPA`DA AŞIRI SAĞIN YÜKSELİŞİ: GÖÇ VE GÜVENLİK EKSENLİ POLİTİKALAR (HAMZA BAHADIR ESER, ALİ ÇİÇEK)	852
SURİYELİ SİĞİNMACILARIN KENTSEL ALANLARA SOSYAL UYUMU VE GÜVENLİK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ (HASAN YAYLI, UFUK ÇOŞTAN)	868
TÜRKİYE`DE GÖÇ YÖNETİŞİMİNİN GÜVENLİ KENTLER ÜZERİNE ETKİSİ (M. AKİF ÖZER, İBRAHİM İRDEM)	879

SURİYELİ MÜLTECİLER VE GÜVENLİK SORUNLARI: KİLİS İLİ ÖRNEĞİ (ESRA ÇIKMAZ, MUHAMMED AKSU)	893
KAMU DİPLOMASİSİ PERSPEKTİFİYLE GAZİANTEP'İN SURİYELİ MÜLTECİLERE YÖNELİK PLANLARI, EYLEMLERİ VE UYGULAMALARI (OĞUZ GÖKSU)	905
JEOPOLİTİKTE YENİ SAYFALAR: GÖÇ, GECEKONDULAŞMA VE TERÖRİZM (OĞUZHAN ERGÜN).....	921
TÜRKİYE'DE YAŞANAN DIŞ GÖÇ SORUNUNUN SURİYELİ GÖÇMENLER ÇERÇEVESİNDE KAMU DÜZENİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (SALİH BATAL, BAYRAM KARAKURT)	939
MÜLTECİ KRİZİ'NİN AVRUPA BİRLİĞİ GÜVENLİK ANLAYIŞINA ETKİSİ: KOPENHAG OKULU BAĞLAMINDA BİR İNCELEME (ŞEYMA KALYONCU)	953
6. BÖLÜM: KENT ÇEVRE VE AFET GÜVENLİĞİ	966
İNSANİ GÜVENLİK KAVRAMI VE ÇEVRESEL GÜVENLİK BOYUTU DOĞRULTUSUNDA HİROŞİMA ATOM BOMBASI (SEDA KULU).....	966
ÇEVRESEL GÜVENLİKTE KÜRESEL İŞBİRLİĞİ MEKANİZMALARI VE NATO'NUN ROLÜ (ELVAN CENİKLİ, ÇAĞLAR ÖZBEK).....	974
TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLER VE GÜVENLİK: AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI'NIN (AFAD) FAALİYETLERİ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME (AHMET TUNÇ)	989
GÜVENLİKLİ SİTELERİN MAHALLE KÜLTÜRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ; BAYBURT ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME (HAYRİYE ŞENGÜN, ÖZGE ÇAKIR, AYKUT PALABIYIK)	1002
DÜNYADA ENERJİ GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN TEHDİTLER VE YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARININ ROLÜ (ASLI YÖNTEN BALABAN).....	1014
KENT GÜVENLİĞİ EKSENİNDE SURİYELİ SİĞİNMACILAR (BAHRİYE ESELER, ZEYNEP DAMLA KARANUH)	1022
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN GÖÇMENLİK VE GÜVENLİK OLGULARI ÜZERİNE ETKİSİ (CANAN ÖYKÜ DÖNMEZ KARA, GAYE SANATÇI, FATMA HIRLAK)	1033
AFET YÖNETİMİ VE GÜVENLİK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA ÇANAKKALE-AYVACIK DEPREMLERİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME (CELİLE ALPKOÇAK, GİZEM BUKET YILDIZAK, HANDE NUR SUNAL İSA YAVAŞ).....	1053
KENTE KARŞI SUÇ KAVRAMI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER (ENİS YETER)	1073
KENT GÜVENLİĞİNDE ARAÇ BOMBA SALDIRISI TEHDİDİ (GÖKHAN İBRAHİM ÖĞÜNÇ)	1083
TÜRKİYE'DE YIKIM OLAYLARININ ETKİSİNİN AZALTILMASINDA BÖLGE PLANLAMASININ KATKISI (HASAN HÜSEYİN DOĞAN)	1102
TÜRKİYE'DE ACİL YARDIM VE AFET YÖNETİMİ VE KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN AFET YÖNETİMİ VE GÜVENLİK KONULARINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ (HÜSEYİN KOÇAK, MUSTAFA KARA)	1138
GÜVENLİK TEKNOLOJİLERİNİN ŞEHİRLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNE ETKİSİ (İMAM BAKIR KANLI, BURAK KAPLAN)	1157
KADINLARA KENTSEL ALANLARDA ZORUNLU SEÇİM: ÖZGÜRLÜK MÜ? GÜVENLİK Mİ? (İNCİ ÇOBAN İNCE).....	1173
KENTSEL AYRIŞMA, ÇATIŞMA VE KENTLERDE GÜVENLİK SORUNU (KEMAL GÖRMEZ, HAZAL ILGIN BAHÇECİ)	1180

BM'NİN İNSANİ GÜVENLİK PERSPEKTİFİNİN DAHA EMNİYETLİ VE GÜVENLİ KENTLERE YANSIMASI (MEHMET MURAT PAYAM)	1197
BELEDİYE ZABITASININ KENT GÜVENLİĞİ ALGISI: ÇANAKKALE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ (MELİKE ERDOĞAN, ŞERMİN ATAK ÇOBANOĞLU)	1213
KENTLERDE GÜVENLİĞİN SAĞLANMASINDA GÜVENLİKLİ SİTELERİN ROLÜ (MUSTAFA KOCAOĞLU, LEVENT TAŞ).....	1224
KENTSEL GÜVENLİĞİ SAĞLAMA ARACI OLARAK KENTSEL DÖNÜŞÜM: EGE MAHALLESİ ÖRNEĞİ (NAMIK KEMAL ÖZTÜRK, NİHAL TATAROĞLU).....	1231
5199 SAYILI HAYVANLARI KORUMA KANUNUNUN KENTSEL GÜVENLİK BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ (NAZLI YÜCEL BATMAZ, REFİK YASLIKAYA)	1247
GÜNCEL TOPLUMSAL ÖRGÜTSÜZLÜK TEORİLERİ VE KENT GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN KAVRAMSALLAŞTIRMALARI (ORÇUN ÇOBANGİL)	1257
DEĞİŞEN GÜVENLİK ALGISI VE BUMERANG ETKİSİ KAPSAMINDA KENTSEL GÜVENLİK (SİNEM ŞAHNAGİL)	1279
KENTLERİ DİRENÇLİ HALE GETİRMENİN ARAÇLARI: TEKNOLOJİ BAĞLAMINDA DİRENÇLİ KENT KAVRAMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME (SÖNMEZ DÜZGÜN)	1293
AB SÜRECİNDE TÜRKİYE VE ÇEVRE GÜVENLİĞİ (ŞEYMA ŞİRAZ, ELİF SARIZ, MUHAMMED AKSU, DEMET DEMİROĞLU)	1304
KENTSEL GÜVENLİK AÇISINDAN GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN İLLER BAZINDA DEĞERLENDİRİLMESİ (ZİŞAN KORKMAZ ÖZCAN, HÜSEYİN GÜL).....	1316
7. BÖLÜM: HUKUK VE GÜVENLİK.....	1327
SEÇİM GÜVENLİĞİ HAKKINDA KISA BİR NOT (ÖMER FARUK GENÇKAYA)	1327
KAMU GÜVENLİĞİ- YURTTAŞ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ (GÜVENLİĞİ) TARTIŞMASI YA DA DEVLET NEDEN KORKAR YURTTAŞ NE İSTER? (A. BARAN DURAL)	1334
ULUSLARARASI VE ULUSAL HUKUK AÇISINDAN YAŞAMA VE GÜVENLİK HAKKI (BAYRAM ÇOŞKUN, EYLEM SAYIN)	1348
CİMER UYGULAMASININ KİŞİSEL HAK VE HÜRRİYETLER İLE GÜVENLİK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (EMİNE ÇELİKSOY, ÇİĞDEM AKMAN)	1366
16 NISAN 2017 ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİ ÇERÇEVESİNDE CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİNİN NORMLAR HIYERARŞISINDEKİ YERİ (GÖKHAN DÖNMEZ).....	1381
ANAYASAL GELİŞMELER İŞİĞİNDE KİŞİ HÜRRİYETİ VE GÜVENLİĞİNİN DÜZENLENMESİ (ÖZGE ÇELEBİ).....	1387
TÜRKİYE'DE BİLGİ GÜVENLİĞİ VE KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMUNUN ROLÜ (SEFA USTA, MUSTAFA ÇAMLİ)	1398
KENT GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASINDA AKILLI KENT TEKNOLOJİLERİNİN ROLÜ (SELÇUK DİNÇER, ERHAN ÖRSELLİ, ERDAL BAYRAKÇI).....	1410
AB ÜLKELERİ VE TÜRKİYE'NİN SİĞİNMACILARA KARŞI TUTUM VE DAVRANIŞLARININ ULUSLARARASI HUKUK VE ETİK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (YAKUP BULUT, ZEYNEP ERALDEMİR).....	1422
8. BÖLÜM: ENERJİ VE GÜVENLİK.....	1434

SUUDI ARABİSTAN'DA PETROL ÜRETİMİ VE SAVUNMA HARCAMALARI (1990-2018) (HARUN ŞAHİN)	1434
ENERJİ TÜKETİMİ VE ÜRETİMİNİN KIRGIZ-TÜRK VE GEÇİŞ EKONOMİLERİNİN HUKUKİ GÜVENCE İLE HIZLI BÜYÜMESİNE ETKİLERİ (FAYROUZ RASHED, BİLAL UÇAR, UMUTKER KYDYBAEVA)	1455
TÜRKİYE'NİN ENERJİ POLİTİKALARINDA ENERJİ GÜVENLİĞİ SORUNLARI (KEMAL YAMAN, ECE KAYA)	1473
AKDENİZ'DE PETROL VE DOĞALGAZ ARAMALARININ BÖLGE ENERJİ VE GÜVENLİK POLİTİKALARINA ETKİSİ (MURAT ÖNDER, NURETTİN AKINCI)	1492
ENERJİ GÜVENLİĞİ PERSPEKTİFİNDEN TÜRKİYE'NİN DOĞU AKDENİZ POLİTİKASI: SORUNLAR VE ÖNERİLER (YALÇIN SARIKAYA, CEYDA KURT)	1520
9.BÖLÜM: SİBER GÜVENLİK	1538
TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE DİJİTALLEŞME VE E-DEVLETİN GÜVENLİĞİ (AHMET TUNÇ)	1538
DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE SINIR GÜVENLİK DUVARLARI İNŞA VE TAHKİM POLİTİKALARININ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMESİ (ALPER EKMEKÇİOĞLU, METE YILDIZ)	1547
KOLLUK HİZMETİNDEN SİBER GÜVENLİĞE: GÜVENLİK YÖNETİMİNDE DEĞİŞİM (BAYRAM ÇOŞKUNİ ÇİĞDEM PANK YILDIRIM)	1555
TÜRKİYE'NİN ULUSAL SİBER GÜVENLİK STRATEJİSİNDE SİBER GÜVENLİK YÖNETİŞİMİ (CERAY ALDEMİR, EYÜP ŞEN)	1566
BİLGİ YÖNETİM GÜVENLİĞİ SİSTEMİ: UYGULAMALAR, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ (H.TUĞBA EROĞLU)	1576
A REVIEW ON THE PERSONAL DATA PROTECTION AUTHORITY OF TURKEY (İSMAİL SEVİNÇ, NİAZİ KARABULUT)	1593
SİBER GÜVENLİK AÇISINDAN E-DEVLET UYGULAMALARININ VATANDAŞLAR TARAFINDAN BENİMSENMESİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER: MUĞLA İLİNDE BİR UYGULAMA (NEDRET ERBOY)	1608
DİJİTAL ÇAĞDA GÜVENLİK: YENİ BÜROKRAT TİPİ (ÖZGÜN KABACAOĞLU)	1621
BİR AKILLI KENT UYGULAMASI OLARAK E-BELEDİYECİLİKTE GÜVENLİK OLGUSU: TRABZON ORTAHISAR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ (SUNA ERYAVAŞ KAVANOZ, NİSA ERDEM)	1636
SİBER SALDIRILARIN DENİZCİLİK SEKTÖRÜNDEKİ YANSIMALARI (ŞERİF CAN GÖKÇE, EMRE ÇAKMAK)	1653
ÇOCUK HAKLARI BAĞLAMINDA DİJİTAL DÜNYADA ÇOCUKLARIN GÜVENLİK HAKKI (YASEMİN MAMUR İŞİKCI, ESRA GÖKÇEN KAYGISIZ)	1660
E-DEVLETİN GÜVENLİK BAĞLANTILI SORUMLULUKLARI VE E-VATANDAŞIN HAKLARI (ZERRİN TOPRAK KARAMAN)	1669
10. BÖLÜM: KAMU YÖNETİMİNDE GÜVENLİK YAPILANMASI	1689
ULUSLARARASI BARIŞ VE GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN ETKİNLİK SORUNU (AHMET UÇAR, MEHMET ALİ YÜKSEL)	1689
ÖZEL GÜVENLİK EĞİTİM KURUMLARINDA İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ (ALİ KUYAKSİL)	1703
GÜVENLİ KENT ALGISI VE KENTLERDE YENİ BİR HİZMET ALANI OLARAK ÖZEL GÜVENLİK HİZMETLERİ (AYŞE ÖZCAN, ŞEBNEM KÖSE)	1721

11 EYLÜL GÜVENLİK KRİZİ VE MANAGERIAL İDEOLOJİYE DAYALI BİR ÇÖZÜM ARAYIŞI: ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER (EREN EROĞLU, SEVİL ZENGİN).....	1732
İÇ GÜVENLİKTE ÖZELLEŞME BAĞLAMINDA ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER (HÜSEYİN ARAS).....	1740
ÇARŞI VE MAHALLELERDE YARDIMCI GENEL KOLLUK HİZMETİ OLARAK BEKÇİLİK (ŞERMİN ATAK ÇOBANOĞLU, ASLI BEK)	1755
TÜRKİYE'DE ÖZEL GÜVENLİK PERSONELİ EĞİTİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (YAKUP BULUT, VEDAT YILMAZ).....	1768
11. BÖLÜM: KİMLİK, YABANCI DÜŞMANLIĞI.....	1783
ÖTEKİLEŞTİRME KAVRAMININ YOL AÇTIĞI GÜVEN(SİZ)LİK: HEGEL VE SPINOZA EKSENİNDE AŞIRI SAĞIN YÜKSELMESİNİN VE YABANCI DÜŞMANLIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ (HABİBE KULLE, TEVFİK KARASHAHİN, HAKAN CANDAN).....	1783
DSP VE SHP'DE MUHAFAZAKÂRLIK VE KÜRT SORUNU PERSPEKTİFİ (MURAT AYDIN).....	1799
YÖNETİŞİM KAVRAMI VE TÜRKİYE'DE GÜVENLİK YÖNETİŞİMİ ÇALIŞMALARI (AZİZE SERAP TUNCER, KÜBRA ÇAĞLAYAN).....	1810
YESRİB'DEN KONYA'YA İSLAM ŞEHRİNDE EKONOMİK FAALİYETLER (YUNUS EMRE TANSÜ).....	1824
TÜRKİYE' DE KAMUNUN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ SÜRECİNDE İZLEDİĞİ SİBER GÜVENLİK POLİTİKALARI (İSMAİL DURSUNOĞLU, TUĞÇE HİSOĞLU.....	1834
TÜRKİYE'DE GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI-İNSAN TİCARETİ,MÜLTECİ VE GÜVENLİK SORUNU (AZİZE SERAP TUNCER, BARIŞ ÇETİN).....	1841

İÇ GÜVENLİKTE ÖZELLEŞME BAĞLAMINDA ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER

Hüseyin ARAS*

Özet:

Özel askerî şirketler küresel düzlemde güvenlik sektörünün önemli bir oyuncusu haline geldiler. Güvenlik hizmetlerinin yarattığı maliyeti düşürmek, kamusal kaynakların kullanımı konusunda ülke kamuoyuna hesap vermek zorunda kalmaktan kurtulmak ya da buldukları coğrafyalardaki çatışmaları yaymak gibi amaçlar bazı devletlerin bu şirketleri güvenlik sektörünün oyuncusu haline getirmelerinin nedenlerini açıklayabilir. Bu şirketler devlet otoritesinin sarsıldığı ya da bulunmadığı yerlerde duyumsanan çeşitli güvenlik ihtiyaçları nedeniyle devletler ya da devlet dışı aktörler adına çeşitli işler üstleniyorlar. Güvenlik endüstrisinin ihtiyaçları ve söylemleri de bu sürece katkı sunuyor. Uygulanagelen güvenlik yaklaşımları sektörün çeşitli oyuncuları tarafından “eski güvenlik anlayışının ürünü olan yaklaşımlar” bağlamında eleştirilirken devletler “yeni güvenlik anlayışı” olarak sunulan yaklaşımları ve uygulamaları kabule zorlanıyor. Böyle bir ortamda özel askerî şirketler normalleşiyor. Ancak özel askerî şirketlerin meşruiyeti tartışmalı bir husustur. Yine de bu şirketlerin varlıklarına ilişkin hukukî boşluğun doldurulmasına çalışılmaktadır. Çünkü bu şirketler dünyanın sorunlu ya da çeşitli niteliklerinden dolayı cazip bazı alanlarında küresel bazı güçlerin çıkarları açısından önemli görevler üstlenmektedirler. Terörizmin siyasal amaçlara ulaşmak için bir araç olarak kullanıldığı küresel sahnede bu şirketlerden yararlanmak artık güç mücadelelerinin önemli bir stratejisi haline gelmiş görünüyor. Bu şirketler günümüzün küresel asimetrik savaşlarının yeni oyuncuları olmaya adaydır. Çünkü bu şirketler devletin egemenlik gücüne meydan okuyan unsurlar olarak değerlendirilebilirler. Sorun şu ki, güvenlik hizmetleri bu şirketlerin de etkisiyle devletin tekelinde bulunan hizmetler olmaktan çıkarken, bu şirketler diğer yandan kendilerini kullanan devletler için bir tehdit unsuru haline gelebileceklerdir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti de bu tehditle karşı karşıyadır. Silahlı birlikler olan özel askerî şirketler koşullar oluştuğunda Türkiye’de iç çatışmalara yol açabilecekleri gibi devletin diğer devletlerle çeşitli yoğunluklarda savaşlara girmesine de sebep olabileceklerdir. Diğer yandan ticarî hedefleri bulunan bu şirketlerin 5188 sayılı kanunla sınırları çizilmiş olan ve ekonomi açısından önemli değerler taşıyan özel güvenlik sektörüne zarar verme olasılıkları ise güçlüdür. Türkiye Cumhuriyeti Devleti yeni dünya düzeninin gereklerince kamu politikaları üretirken ve bu politikaları yürütürken özel askerî şirketleri yok saymayan yaklaşımlar içinde olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: özel askerî şirket, özel güvenlik, terörizm, güvenlik yönetimi, güvenlikte özelleşme

PRIVATE MILITARY COMPANIES IN THE CONTEXT OF CUSTOMIZATION IN INTERNAL SECURITY SERVICES

Abstract

Private military companies have become a major player of the security sector in the globally. To reduce the costs of security services, to avoid having to account for the public opinion in the use of public resources, or to spread conflicts in the geographies in which they exist, may explain the reasons for some states to turn these companies into the security sector. These companies undertake various jobs on behalf of states or non-state actors for various security needs that are perceived in areas where state authority is shaken or absent. The needs and discourses of the security industry also contribute to this process. Conventional security approaches have been criticized by various players of the sector in the context of “approaches which are the product of the old security understanding”, while states are being forced to accept the approaches and practices that presented as “the new security understanding”. In this case, private military companies are normalizing. But the legitimacy of private military companies is controversial. Nevertheless, the legal gap regarding the assets of these companies is tried to be filled. Because these companies take on important tasks in problematic areas of the world or some attractive areas of the world due to their various qualities for the interests of some global powers. The use of these companies in the global area where terrorism is used as a tool to reach political goals now seems to have become an important strategy of power struggles globally. These companies are candidates for being the new actors of today's global asymmetric wars. Because these companies can be considered as elements that challenge the power of sovereignty of the state. The problem is that while security services are no longer the monopoly of the state under the influence of these companies, they will also become a threat to the states that use them. The State of the Republic of Turkey is also facing the threat. Armed troops private military companies which occur

* Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir, Türkiye, huseyinaras06@gmail.com

when conditions will also cause other states to enter into war with the state at various concentrations can lead to internal conflicts such as in Turkey. On the other hand, these companies, which have commercial targets, have a strong probability of damaging the private security sector which has important economic values in Turkey, which is bounded by law no 5188. The State of the Republic of Turkey must not ignore private military companies while generating and conducting public policies in the new world order.

Keywords: private military companies, private security, terrorism, security management, customization in security

GİRİŞ

Özel askerî şirketlere duyulan ihtiyacın sebeplerini incelemek veya bu şirketlerin dünyanın hangi alanlarında ne tür faaliyetlerde bulduklarını tespit etmek bu çalışmanın amacı değildir. Özel askerî şirketlerin ve şirket çalışanlarının yerel ve uluslararası hukuktaki statülerini inceleyerek meşruiyetlerini tartışmak suretiyle bu şirketleri olumsuzlamak ya da olumlulamak da bu çalışmanın amacı değildir. Alan yazında bu amaçlarla yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. O çalışmalarda kapsanmış olan hususlara zorunlu olarak ancak kısmen bu çalışmada da değinilmiş olsa da, bu çalışmanın amaçlarından biri özel askerî şirketlerin yeni dünyanın güvenlik anlayışının gerektirdiği küresel güç mücadelelerinin önemli aktörlerinden biri haline geldiğini görmek gerektiğini göstermek ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin hem devletin sürekliliğini sağlama kaygısıyla hem de demokrasi gereğince, olası tüm risklerine rağmen, bu şirketleri içeren güvenlik politikaları üretmesinin önemine dikkat çekmektir. Bu amaçla, küresel güç mücadelelerinde başarılı olmanın şartlarından birinin “*oyunu idealize edilmiş bir dünya öngörerek değil, gerçek aktörleri kullanarak oynamak*” olduğunun önemine vurgu yapılacaktır. Çalışmanın bir diğer amacı ise Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin özel askerî şirketlerle ilgili güvenlik politikalarının 5188 sayılı Kanun'la yasallık ve kurumsallık kazanmış olan özel güvenlik şirketlerine zarar vermemesinin önemine dikkat çekmektir. Çünkü hem askerî şirketlerin hem de güvenlik şirketlerinin yer aldığı “özel güvenlik sektörü”ndeki iç (alt sektörel) sınırlar neo-liberal politikaların dayattığı kâr motivasyonu nedeniyle silikleşmeye başlamıştır.

Özel askerî şirketlerin varlığı, bazı devletlerin “*kuvvet kullanmada tekellik*” hususunda artık eskisi kadar hassas olmadıklarının kanıtıdır. Bir başka ifadeyle bazı devletler egemenliğe sahip olmaktan kaynaklanan kuvvet kullanmaya ilişkin bazı yetkilerini artık özel askerî şirketler ile paylaşmaktadırlar. Bu sonuca devletin en temel görevlerinden biri olan güvenliğin pragmatik gerekçelerle özelleştirilmesiyle ulaşılmıştır. Ancak bu durum devletlerin asla bu hakkın kullanımından kısmen ya da bütünüyle vazgeçtikleri anlamına gelmemektedir. Özel askerî şirketlere belirli sözleşmelerle kuvvet kullanma yetkisini vermek, dilediği zaman bu hakkın kullanımını sonlandırabilme hakkına da sahip olmak demektir. Dolayısıyla özel askerî şirketler nedeniyle devletlerin egemenlik yetkilerinin aşındığına ya da ortadan kalktığına ilişkin söylemlere bu çalışmada itibar edilmemektedir.

Özel askerî şirketler uluslararası siyasal, ekonomik, askerî vb. sistemin küreselleşmenin etkisi altındaki gelişimi çerçevesinde doğal bir sonuç olarak ortaya çıkmış olan ve içerdiği potansiyel avantajlar nedeniyle varlığına realist bir anlayışla yaklaşılması gereken devlet dışı aktörlerden biridir. Barındırdığı çeşitli risklere rağmen bu şirketlerin varlığına realist bir anlayışla yaklaşması, vatandaşlarının güvenliğini ve kendisinin sürekliliğini konjonktürel gelişmeler çerçevesinde başarıyla sağlayabilme sorumluluğuna

sahip olan devlet açısından elzemdir. Zira Singer (2003b) tarafından da ifade edilmiş olduğu üzere, “özünde iyi veya özünde kötü olarak tanımlanabilecek hiçbir sektör yok. Sektörlerde iyiler de var, kötüler de. İyi davranışlar da var, kötü davranışlar da. Esas olan sektörlerdeki şirketlerin neler yaptıklarıdır”. Bu nedenle özel askerî şirketlerin sunabilecekleri avantajlardan yararlanılabilir.

Üzerinde buldukları toprağın, hayatlarının, emeklerinin, mahsullerinin kendi malları olduğuna ve kendileri dışında kimsenin bu mallara dokunmaya ve kullanmaya hakkı olmadığına inanan insanların oluşturduğu toplumda insanların canlarına ve mallarına yönelik suç teşebbüslerini bastırarak ve önleyecek bir endüstriye ihtiyaç duyulmasının normal olması (Molinari, 2016: 44) gibi, devletlerin de menfaatleri gereğince böyle bir endüstriyle çalışmaları yadsınmamalıdır. Bu yaklaşım liberal düzenin vahşi taraftarlığı değil, aksine liberal düzenin hegemonyasının “yeni sömürgeciliği” yerleşikleştirmesini önlemeye katkı sağlayabilecek bir kamu politikası yaklaşımı olarak kabul edilmelidir. Bu bağlamda, Çulha Zabcı'nın (2004) “sömürgeciliğin yeni yüzü” olarak nitelediği özel askerî şirketlerin, devletlerin iradesine ve emellerine bağlı olarak “anti-sömürgeciliğin aracı” olarak da iş görebilecekleri söylenebilir. Sömürgecilik karşıtlığı içeren ancak söylem düzeyinde kalan yaklaşımlar özel askerî şirketler sayesinde güç kazanabilir. Meşruiyeti tartışmalı olmasına rağmen bu şirketler sayesinde uzunca bir süreden beri küresel güçler lehine önemli kazanımlar sağlanıyor olması ve tüm eleştirilere rağmen bu şirketlerin varlıklarını sürdürmeye devam etmiş olması, bu şirketlerin küresel güçler lehine gelecekte de önemli roller üstleneceklerinin göstergesi olarak kabul edilmelidir. Hâl böyle olunca “anti-sömürgeciliğin aracı” olarak iş görebilme potansiyeline sahip olan özel askerî şirketlerin varlığını desteklemek pekâlâ “sömürgeci karşıtlığının gereği” olabilmelidir.⁵⁴²

1. ÖZEL ASKERÎ ŞİRKETLER ve FAALİYETLERİ

Soğuk Savaş'ın⁵⁴³ sona ermesiyle ve tehdit algısının değişmeye başlamasıyla birlikte güvenlik sektörünün özellikle askerî alanında oluşan boşluk, savaşın yapısındaki dönüşümler ve özelleştirme politikalarının dünya genelinde kabul görek yaygınlaşması küresel ölçekte özel askerî şirketler için alan yaratmıştır. Bu şirketler savaş operasyonları, stratejik planlama, istihbarat, risk değerlendirmesi, operasyonel destek, asker eğitimi, teknik ve lojistik hizmetler vb. gibi askerî becerilerde ve işlerde uzmanlaşmış olan ve sözleşmeler çerçevesinde kendilerinden talep edilen çeşitli türden hizmetleri sunan ticarî şirketlerdir. Bu şirketler küresel güvenliğin yirmi birinci yüzyılın başında değişen niteliğinin ve buna bağlı olarak gelişen iş piyasasının anlaşılabilmesi için önemli ipuçları da sunmaktadır (Singer, 2001: 8; 2003a: 8; 2003a: 49; 2004a: 2; 2005: 26).

20.yüzyıl boyunca ulusal askerî doktrinlerin temel taşı konumundaki kitlesel ordunun asıl kaynağı olan zorunlu askerliğin peyderpey birçok Avrupa ülkesinde kaldırılması

542 Soğuk Savaş sonrası egemen olan liberal Amerikan dış politikasının ve liberal hegemonyanın, milliyetçiliğin gücü ve realizmin küçümsenmesi nedenleriyle bittiğini savunarak “Liberal hegemonyanın sonuna geldik” diyen Prof. Mearsheimer'in öngördüğü üzere devletler küresel güçlerin tahakkümüne daha fazla tahammül etmeyeceklerdir (bkz. t24.com.tr, 2019). Milliyetçiliğin gücü ve realist güvenlik yaklaşımı küresel güçlerin özel askerî şirketlerinin karşısına, savunma gayesiyle ya da rakip olarak millî özel askerî şirketlerin çıkarılmasını sağlayacaktır. Hatta Türkiye'de bu sürecin başlamış olduğu (bkz. www.milliyet.com.tr, 2014) görülmektedir.

⁵⁴³ Soğuk Savaş'ın önemli bir özelliği, “hipermilitarizasyon dönemi” olmasıydı (Singer, 2001: 9).

vatandaşların birer asker olarak görüldüğü kitlesel savaş döneminin artık sonuna gelindiğinin açık bir göstergesiydi. Ama bu durum devletin doğrudan gücünün azalması ya da dünya genelinde savaşların sadece özel askerî şirketler tarafından yapılacağı anlamına da gelmemekteydi. Bu dönüşümü klasik kamusal/özel ayrımı üzerinden anlamak ve salt güvenliğin özelleştirilmesi olarak kavramak yerine, yepyeni güç ilişkileri ihtiva eden yepyeni bir süreç olarak algılamak gerekmektedir (Balta Paker, 2012: 47-48). Bir başka ifadeyle bu süreç devletin kuvvet kullanma konusundaki rolünün ve otoritesinin niteliğinin artık dönüşmeye başladığı, bu rolün ve otoritenin yeni süreçte yeniden oluşturulduğu (Abrahamsen and Williams, 2007: 249-250; Emir, 2015: 46) bir süreç olarak kabul edilmelidir. Bu süreçte özel askerî şirketler topyekûn imkânlarla savaşmayı öngören düşüncenin ortadan kalkmaya başladığı bir dünyada geleceğin siyasal yapısına hazır ordular olarak şekillenmektedir (Yalçınkaya, 2006: 274).

Peter W. Singer (2003a: 88-100) genel adıyla özel askerî şirketler olarak bilinen şirketleri, esas faaliyeti savaşmak üzerine kurulu olan şirketlere “Özel Askerî Şirket”, danışmanlık ve eğitim hizmetleri vermek üzere kurulmuş olan şirketlere “Askerî Danışmanlık Şirketleri”, lojistik ve hizmet destekleri sağlamak üzere kurulmuş olan şirketlere ise “Askerî Destek Şirketleri” adını vererek sınıflandırmaktadır.⁵⁴⁴ Afrika Birliği, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Avrupa Birliği (AB), Birleşmiş Milletler (BM), Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), çok-uluslu şirketler ve sivil toplum kuruluşları bu şirketler tarafından sunulan hizmetleri talep eden müşteriler arasındadır (Tangör ve Yalçınkaya, 2010: 132). Müşterileri için çok önemli avantajlar sunan aktörler olduklarının anlaşılması bu şirketlerin⁵⁴⁵ kabulünü kolaylaştırmış, yumuşak hukukun da etkisiyle hızla yaygınlaşmalarını sağlamıştır.⁵⁴⁶ Bu şirketlerin en sık görüldükleri yerler Latin Amerika, Ortadoğu, Asya ve Afrika kıtası (Yılmaz, 2017: 634), en fazla kurulduğu ve hükûmetiyle en fazla ilişki geliştirdiği devlet Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’dir. Güçlü devletler olan ABD ve İngiltere uluslararası hukukta herhangi bir düzenlemeye tabi olmayan bu şirketleri ulusal jeo-politik çıkarları doğrultusunda sıklıkla kullanmaktadır (Çulha Zabcı, 2004: 23 ve 46).

Soğuk Savaş döneminde süper güç konumundaki devletlerden destek almış olan ancak Soğuk Savaş’ın bitimiyle birlikte bu destekten mahrum kalan bazı zayıf ve istikrarsız üçüncü dünya devletleri çeşitli gerekçelerle bu şirketlerden yararlanmaktadırlar (Topal, 2011: 966). Ancak bu şirketlerin müşterileri sadece zayıf ve istikrarsız devletler değil. Özel askerî şirketlerin müşterileri arasında demokratik ve güçlü devletler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, bireyler, şirketler, isyancı gruplar, uyuşturucu kartelleri ve teröristler de var (Singer, 2005: 28; Çulha Zabcı, 2004: 25). Küresel düzlemde müşteri yelpazesinin çeşitliliği, özel askerî şirketlerin, müşterilerinin çeşitli türden ihtiyaçlarını karşılayabilen kritik

⁵⁴⁴ Bu çalışmada bu sınıflandırma dikkate alınmamış, genel adıyla “özel askerî şirket” teriminin kullanılması bilinçli olarak tercih edilmiştir. Bu tercihin altında yatan neden, hangi hizmeti sunarsa sunsun tüm özel askerî şirketlerin hizmetlerinden fayda elde edilebileceğine ilişkin değerlendirmedir.

⁵⁴⁵ Singer (2004b) özel askerî şirketleri “eski dönemlerdeki paralı askerliğin değişime uğramış, küreselleşmiş ve şirketleşmiş bir modeli” biçiminde tanımlamakta, bu yolla bu şirketleri paralı askerlerden ayırmakta ve yasaklı olan paralı askerlik gibi yasaklı olmadıklarına vurgu yapmaktadır.

⁵⁴⁶ Yine de bu şirketler hakkında ihtiyaç duyulan bilgiler kolaylıkla elde edilememektedir. Swed and Crosbie (2017: 1) ulusal güvenlik hassasiyetleri nedeniyle devlet kurumlarının bu şirketlerle ilgili veri sunmadığını, bu alanda çalışan kişilere kolaylıkla ulaşılamadığını, ulaşılsa bile bilgi alınmadığını söyler. Bu sorunun bu konudaki tüm çalışmalar için geçerli olduğu ifade edilebilir.

aktörler olduklarının göstergesidir. Nitekim Yılmaz'ın (2007: 45) da ifade ettiği üzere bu şirketler kendilerini dünya genelindeki güvenlik sorunlarının halledilmesinde esnek bir vasıta olarak sunmaktadırlar. Örneğin uyuşturucuyla mücadele eden bir hükümet de, uyuşturucu patronları da özel askerî şirketler ile anlaşma yapabilmektedir (Yılmaz, 2007: 47).

11 Eylül saldırıları özel askerî şirketler için önemli bir dönüm noktasıdır. Bu olay sonrasında ABD'nin "terörizm"e ve "serseri devletler"e açtığı savaş küresel düzeyde ABD askerî faaliyetlerinin de, özel askerî şirketlere olan talebin de önemli ölçüde artmasına sebep olmuştur. Kâr amacı ile çalışan özel askerî şirketler bu süreçte geniş bir hareket alanı bulmuşlardır (Yılmaz, 2007: 53). Bu şirketler dünya üzerinde çeşitli bölgelerde oyun kurucu rolünü üstlenmiş olan aktörlerin tedarikçisi durumundalar.⁵⁴⁷ Bu durum özel askerî şirketlerin fiili meşruiyete sahip olduklarını da göstermektedir.

2. MEŞRUIYET SORUNU

Özel askerî şirket terimi, mevcut hiçbir uluslararası mevzuat veya sözleşmede yer almamaktadır.⁵⁴⁸ Küresel düzeyde bu alanda hukukî bir boşluk vardır (Singer, 2003b; Schreier and Caparini, 2005: 17; Çulha Zabcı, 2004: 24). Ulusal mevzuat kapsamında ise, kayıtlı oldukları ülkenin hukuk kuralları gereğince tüzel kişilik kazanmaktadırlar. Ancak genel olarak bakıldığında, askerî görev ve hizmetlerin özelleştirilmesini ve özel şirketlerin görevlendirilmesini yasaklayan herhangi bir hukuk düzenlemesinin bulunmaması bu şirketlerin faaliyetlerinin engellenmesine izin vermemektedir (Topal, 2011: 967). Bu nedenle yasal olarak tanınmamış olsa da, bu şirketlerin yasa dışı (faaliyetleri yasaklı olan) şirketler oldukları söylenemez. Nitekim Janaby (2015: 186-187) bu şirketlerin devletler ya da Birleşmiş Milletler (BM) tarafından barışı koruma operasyonlarında kullanılmasının yasal olduğunu, çünkü bu şirketlerin devletlerin onayıyla konuşlandırıldığını, paralı asker statüsünde olmadıkları gibi gerektiğinde kendini savunma dışında güç kullanma yetkisi verilmemesinin da bu şirketlere meşruluk kazandırdığını tespit etmektedir.

Mevcut durumda özel askerî şirketleri, yapacakları bazı işlerden dolayı meşruiyet kaygısı duyan ya da yapacakları işlerin gizli kalmasını isteyen devletler ya da diğer aktörler tercih edebilirler. Bir başka ifadeyle, dünyanın çeşitli yerlerinde yapacakları çeşitli işlerden dolayı eleştirilebileceğinden, hesap vermek zorunda kalabileceğinden, kamuoyu nezdinde ya

547 "PKK'da ele geçirilen ABD üretimi silahları örgüte veren özel askerî şirket olduğu" (tr.sputniknews.com, 2019) iddia edilen Blackwater adlı şirketin çalışanları ABD'nin 2003 yılında Irak'ı işgali sonrasında sözleşme yaptıkları Suriyeli bazı gruplara eğitim, güvenlik ve istihbarat toplamada yardımcı olmuşlardır (www.sabah.com.tr, 2013). "Uluslararası askerî hizmetler pazarında" faaliyet gösterdiğini belirten ABD'li şirket Castle International'ın ise Suriye'de YPG/PKK'ya verdiği desteği gösteren birçok belge ve fotoğraf hem şirketin internet sitesinde hem de sosyal medya hesaplarında açıkça görülmektedir (www.aa.com.tr, 2018). ABD Başkanı Donald Trump'a Afganistan'daki ABD askerî birliklerinin yerini alma teklifinde bulunmuş olan Blackwater'in kurucusu Erik Prince (www.aa.com.tr, 2018), Suriye'den çekilecek olan ABD askerlerinin yerine de bu şirketin çalışanlarının geçirilmesi önerisinde bulunmuştur (www.hurriyet.com.tr, 2019). İlk kez Ukrayna krizi esnasında 2014'te ortaya çıkan Rus askerî şirketi Wagner'in Suriye'deki izleri ise Rusya'nın 30 Eylül 2015'te ülkeye müdahalesinin ardından ortaya çıkmaya başlamıştı (www.hurriyet.com.tr, 2019).

548 Ancak 17 Eylül 2008 tarihinde 17 Devlet tarafından oy birliği ile oluşturulmuş olan "Montrö Belgesi" adında uluslararası bir belge vardır. İsviçre Hükûmeti ile Uluslararası Kırmızı Haç Komitesi'nin (ICRC) başlattığı uluslararası bir sürecin sonunda hazırlanmış olan bu belge, özel askerî şirketlerin ve özel güvenlik şirketlerinin silahlı çatışmalara girdiklerinde uluslararası insan hakları hukukuna saygı duymalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Uluslararası yasal yükümlülüklerin ve iyi uygulamaların bir derlemesini içeren bu belge yasal olarak bağlayıcı değildir. Bkz. www.icrc.org, 2011.

da uluslararası ilişkiler düzleminde krizler yaşayabileceğinden, suçlu sayılabileceğinden vb. endişe duyan devletler ya da diğer aktörler o işleri bu tür endişeleri duymayan özel askerî şirketlere devredebilirler. Bu sayede hem amaçlarına ulaşabilir hem de yaşanabilecek olumsuzlukların sorumlusu sayılmaktan kurtulabilirler. Bu açıdan, özel askerî şirketlerin gayrimeşru ya da gizli faaliyetleri onlarla anlaşılan devletlerin ya da diğer aktörlerin meşruiyetlerine zarar vermeyebilir. Çünkü bu şirketlerin gayrimeşru ya da gizli faaliyetleri onlarla anlaşılan devletler ya da diğer aktörler tarafından gerektiğinde inkâr edilebilir. Bu şirketlerin gayrimeşru ya da gizli faaliyetleri nedeniyle eleştirilseler de, onlarla anlaşılan devletlerin ya da diğer aktörlerin bu faaliyetlerden dolayı sorumlu tutulmaktan kurtulmaları da mümkündür.

Bu durum bir “avantaj” olarak değerlendiriliyor olsa gerek ki özel askerî şirketler konusunda bağlayıcılığı bulunan düzenlemeler gerçekleştirilmesi konusunda adımlar atmaktan kaçınılmaktadır. Yıldız ve Ekmekcioğlu (2018: 46) özel askerî şirketler ile ilgili geniş kapsamlı düzenlemeler yaparak bu şirketlerden yasal mevzuatlarında söz etmiş olan sadece üç ülke bulunduğunu, ABD ve İngiltere’nin özel askerî şirketleri tanıyıp sektörü düzenleyerek bu şirketlerin faaliyetlerinin kontrollü bir şekilde sürdürülmesini sağladıklarını, Güney Afrika’nın ise özel askerî şirketleri paralı askerlerden farklı görmeyerek doğrudan yasakladığını tespit etmektedir. Bu durum özel askerî şirketlerin yeni dünyanın güvenlik anlayışının gerektirdiği küresel güç mücadelelerinin avantajlar sağlayan önemli aktörleri arasında yer aldığının ve bu avantajları gelecekte de sağlayabileceğinin göstergesidir.

Özel askerî şirketlere atfedilebilecek çeşitli meşruiyet biçimlerini incelemek ve özel askerî şirketlerin meşruiyet kaynaklarını anlamak (bkz. Herbst, 2013) özel askerî şirketlerden gerekli hallerde azami faydanın sağlanabilmesi açısından yararlı olabilir. Çünkü Taulbee’nin (2002: 17) ifade ettiği üzere yirmi birinci yüzyılın başlarından itibaren operasyonel ortamı şekillendirmede önemli oyuncular olmaya başlayan bu şirketlere karşı çıkmak, bu şirketlerin gelecekteki güvenlik meselelerindeki rollerini dikkate almamak anlamına gelmektedir. Mevcut uluslararası düzenlemeler bu şirketleri kapsamasa da, yakın gelecekte bu şirketler uluslararası düzenlemelerde yer bulacaktır (Taulbee, 2002: 17).

3. AVANTAJLARI

Sağladığı bir takım avantajlar nedeniyle özel askerî şirketler bir tedarikçi olarak tercih edilmektedir. 1994-2004 yılları arasında ABD merkezli askerî firmalarla 3.000’den fazla sözleşme yapmış olan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Savunma Bakanlığı’na (Singer, 2004a: 3) göre, özel askerî şirketlerin yaptığı işler sayesinde kamusal maliyetlerin azalması (Yılmaz, 2007: 52) bu şirketlerin bir tedarikçi olarak tercih edilmesini gerekli kılan avantajlardan biri. Başka bir avantaj ise ihtiyaç duyulan teknolojik silahlarla ilişkili. Hem gelişmiş ülkeler hem de gelişmekte olan ülkeler, teknoloji ürünü silâhların ve askerî donanımların kullanımı gibi özel ihtisas gerektiren hizmetlerin sağlanması hususunda özel askerî şirketlerle çalışmayı tercih etmektedirler (Topal, 2011: 967). Ancak bu avantajlar kamuoyunda bilinmesi arzu edilen avantajlardır. Özel askerî şirketlerin bir tedarikçi olarak tercih edilmesinin daha değerli başka avantajları da vardır.

Bu avantajlardan biri kendi kamuoyuna hesap verme sorumluluğu bulunan bir hükûmetin askerî güvenlik hizmetlerini müşteri talepleri gereğince sunmasının bir takım

sakıncaları olmasına karşın, serbest piyasa kurallarına tâbi olan özel askerî şirketlerin güvenlik hizmetlerini müşterilerinin talepleri doğrultusunda yerine getirmekten çekinmemeleridir. Bir başka avantaj ise ülke dışındaki askerî harekâtlarda ölen ya da yaralananların özel askerî şirketler adına çalışan kişiler olması durumunda bu kayıpların orduların ve devletlerin kayıp hanesine yazılmaması ve dolayısıyla savaş karşıtı kamuoyunun iç siyasette hükûmetler üzerinde baskı oluşturmamasıdır. Bu halde, işveren konumunda olan ve kamuoyuna hesap verme sorumluluğu bulunan hükûmetler kamuoyunun tepkisiyle ve olumsuz siyasî sonuçlarla karşı karşıya kalmaktan kurtulmaktadırlar. Bu bağlamda, özel askerî şirketlerin hükûmetler tarafından askerî faaliyetlerin sadece maddî maliyetini değil, siyasî maliyetini de düşürmek için tedarikçi olarak tercih edilen elverişli alternatifler oldukları söylenebilir (Avant, 2004: 22-23; Topal, 2011: 967; Yalçınkaya, 2006: 272; Tangör ve Yalçınkaya, 2010: 136).

Özel askerî şirketlerin kâr motivasyonu ile hareket ederek kasıtlıca ve taksirle işverenlerinin aleyhinde faaliyette bulunmaları, çeşitli aktörler tarafından manipüle edilmeleri ya da suçlar işlemeleri olasılık dâhilindedir. Ancak bunlar kontrol edilebilir. Sağlayabilecekleri avantajların daha somut şekilde ortaya koyulması ise bu şirketlerin potansiyel risklerinin yönetilmesinin önemi konusunda güçlü bir motivasyon sunabilir.

Özel askerî şirketler müşteri odaklı olmaları nedeniyle özgün (ihtiyaçları karşılamaya yönelik) güvenlik hizmetleri sunabilirler. Ancak bu şirketleri önemli kılan en önemli özelliklerden biri proaktif (önleyici) güvenlik yaklaşımlarıyla hizmet sunmalarıdır. Önleyici güvenlik yaklaşımlarının yokluğu halinde gerçekleşebilecek olayların ve doğabilecek sorunların anlık, kısa, orta ve uzun dönemde ortaya çıkaracağı yüksek maliyetlerle bu şirketler sayesinde baş edilebilir. Can ve mal kayıpları, mal ve hizmetlerin gecikmesinden doğan değer kayıpları, sigorta kayıpları, rekabet avantajı kayıpları, yetişmiş insan kayıpları vb. bu şirketlerin önleyici yaklaşım içeren hizmetleriyle kontrol altına alınabilir. Bu sayede bu şirketlerle sözleşmeler yapmış olan devletlerin, devletlerarası kuruluşların, şirketlerin, sivil toplum kuruluşlarının vb. meşruiyetleri ve saygınlıkları korunmuş olur. Bu şirketlerin yokluğu halinde gerçekleşebilecek olaylara ve doğabilecek sorunlara yapılacak müdahalelerin ulusal ya da uluslararası nitelikteki kolluk birimleri için yaratacağı yüksek maliyetler ve bu müdahalelerin o kolluk birimlerini diğer görevlerinden uzaklaştırmasının sebep olacağı kayıplar da bu şirketlerin varlığı halinde önlenir. Devletlerarası ilişkiler de bu sayede gerilimsiz biçimde sürdürülebilir. Bu şirketlerin müşteri odaklı ve özgün güvenlik ihtiyaçları temelindeki hizmetleri sayesinde, rekabet unsurunun da etkisiyle, güvenlik hizmetlerinde daha fazla profesyonelleşmeleri ve bilgi birikimlerini artırmaları da mümkün olacaktır. Çünkü yeni dünyada yepyeni bir güvenlik anlayışının hâkimiyeti oluşmaya başlamıştır.

4. TÜRKİYE'DE ÖZEL GÜVENLİK SEKTÖRÜ VE ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER

Tek ortak özellikleri güvenlik hizmetlerinin özelleştirilmesi sonucunda hizmetler sunmaları olan özel askerî şirketler ile özel güvenlik şirketleri arasındaki sınırlar silikleşmiş haldedir. Dünya üzerinde askerî hizmetler sunmayan özel güvenlik şirketleri vardır. Ancak özel güvenlik şirketi iken ya da bu şekilde algılanmak için çaba sarf ederken askerî hizmetler sunan şirketler de bulunmaktadır. Bir şirket hem özel güvenlik şirketlerinin faaliyet alanlarına

giren güvenlik hizmetleri hem de özel askerî şirketlerin faaliyet alanlarına giren askerî hizmetler sunduğunda bu iki faaliyet arasındaki sınırlar ve farklar da, şirketler arasındaki sınırlar ve farklar da belirsizleşmektedir. Dolayısıyla özel askerî şirketler ile özellikle yurtdışında çalışan özel güvenlik şirketleri arasındaki çizginin nereye çekileceğine dair tatmin edici bir cevap üretilebilmiş değildir. Meşruiyetleri de tartışmalı olduğu için birçok özel askerî şirket ya kendisini ya da faaliyetlerini gizlemektedir. Birçoğu ise medyanın dikkatini daha az çekmek, meşruiyet tartışmalarından etkilenmemek ya da hükümetlerin kendilerine yönelik yasal bir düzenleme çalışmalarından korunabilmek için kendilerini güvenlik şirketi olarak adlandırmayı tercih etmektedirler (Schreirer and Caparini, 2005: 18-33).

Türkiye’de özel güvenlik sektörü geniş bir kapsama sahiptir. 2004 yılında yürürlüğe giren 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun’da öngörülmüş olan hizmetler ile kanunlarda öngörülmemiş olmasına rağmen yasaklanmamış olan hizmetler bu sektörde müşteri talepleri gereğince sunulmaktadır. Özel hukuk kişilerine ait özel güvenlik şirketlerinde ve kurum-kuruluşlar bünyesindeki özel güvenlik birimlerinde istihdam edilen özel güvenlik görevlileriyle sunulan “elemanlı özel güvenlik hizmetleri”⁵⁴⁹ 5188 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesiyle birlikte yasallaşmıştır.⁵⁵⁰ 5188 sayılı Kanun’la, elemanlı özel güvenlik hizmetlerinden başka, özel güvenlik eğitime, para ve değerli eşya nakline ve alarm hizmetlerine de yasallık kazandırılmıştır. Bu hizmetlerden başka atış poligonu, güvenlik danışmanlığı, güvenlik araç gereçlerinin imalatı, pazarlanması ve kurulumu ile bunların bakımı ve onarımı, özel dedektiflik, kiralık kasa, bilirkişilik vb. gibi hizmetler yasalarla yasaklanmadığı için hâlihazırda Türkiye’nin özel güvenlik sektöründe sunulmaktadır. Türkiye’de bu kadar geniş bir hizmet yelpazesine sahip olan özel güvenlik sektörü ülke ekonomisine ve toplumsal yaşama önemli katkılar sunmaktadır. İstihdam⁵⁵¹ ve ekonomik hareketlilik oluşturma, vergi sağlama, kamu güvenliğini tamamlama vb. gibi katkıları nedeniyle özel güvenlik sektörü Türkiye Cumhuriyeti Devleti için önemli bir sektördür.

Özel askerî şirketler Türkiye’de özel güvenlik sektöründe hizmetler sunmakta olan şirketler arasında yer alabilirler mi? İç güvenlikteki özelleştirme politikaları özel askerî şirketlerin faaliyetlerine izin verir mi? Bu soruların cevabı özel güvenlik şirketlerinin faaliyet çeşitlenmesi sürecine girmek istedikleri ve belki de bu nedenle özel askerî şirketler ile aralarındaki sınırların silikleşmeye başladığı bir dönemde önem kazanmış durumdadır.

⁵⁴⁹ Özel güvenlik görevlileri tarafından sunulan koruma ve güvenlik hizmetlerini ve bu hizmetlerde görev yapan kişileri ifade etmek için yaygın olarak “özel güvenlik” terimi kullanılıyor olsa da, aslında “özel güvenlik” terimi güvenlik görevlileri tarafından sunulan koruma ve güvenlik hizmetlerini, güvenlik eğitimi hizmetlerini, alarm hizmetlerini, bilirkişilik hizmetlerini, atış poligonu hizmetlerini, para ve değerli eşya nakli hizmetlerini, özel dedektiflik hizmetlerini, güvenlik danışmanlığı hizmetlerini, güvenlik araç gereçlerinin imalatı, pazarlanması ve kurulumu ile bunların bakımı ve onarımı hizmetlerini vb. kapsamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada “güvenlik görevlileri tarafından sunulan koruma ve güvenlik hizmetleri”ni ifade etmek için “özel güvenlik” terimi değil, “elemanlı özel güvenlik hizmetleri” terimi kullanılmaktadır. “Özel güvenlik” terimi aslında sektörün ifadesidir.

⁵⁵⁰ Aslında 5188 sayılı Kanun’dan önceki 2495 sayılı Kanun döneminde bu Kanun’a tâbi olarak çalışan güvenlik görevlileri de, onlar tarafından sunulan güvenlik hizmetleri de yasaldı. Ancak o dönemde 2495 sayılı Kanun’a tâbi olmadan özel güvenlik görevlisi adıyla çalışan kişiler vardı. Bu kişilerce sunulan hizmetler yasal değildi, ancak yasaklı da olmadığı için sunulabiliyordu.

⁵⁵¹ 24 Temmuz 2017 tarihi itibarıyla Türkiye’de 284.399 özel güvenlik görevlisi aktif olarak çalışmaktadır (www.cumhuriyet.com.tr, 2017). Geçen süreçte bu sayının biraz daha artmış olduğu tahmin edilmektedir.

Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) “Yabancı Devlet Aleyhine Asker Toplama” başlıklı 306.maddesi ile “Yabancı Hizmetine Asker Yazma, Yazılma” başlıklı 320.maddesi Türkiye’de özel askerî şirket faaliyetine izin verilip verilemeyeceğinin cevabını ararken başvurulabilecek iki hükümdür. TCK’nın 306.maddesi “yetkisiz olarak” ve “yabancı bir devlete karşı” asker toplamayı suç sayarken, bu maddenin 6.fıkrasında “fiilî savaş halinde ülke topraklarının tamamını veya bir kısmını işgal eden yabancı devlet kuvvetlerine karşı meşru müdafaa amaçlı direniş hareketlerinin” bu madde kapsamına girmeyeceğine hükmedilmiştir. Kanun’un 320.maddesinde ise “Hükûmetin izni olmaksızın” ve “bir yabancı veya yabancı devlet hizmetinde veya bunların lehinde çalışmak üzere” asker yazma ve yazılma suç sayılmaktadır. Buna göre Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin yetki/izin vermesi, yabancı bir devlete karşı kullanılmayacak olması, yabancı bir devlete karşı kullanılmasının zaruri olması halinde ise meşru müdafaa amacıyla kullanılacak olması ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin hizmetinde çalışacak olması hallerinde özel askerî şirketlerin faaliyetlerine iç güvenlikte özelleşme politikaları kapsamında izin verilebilir.⁵⁵² Başka bir deyişle özel askerî şirketler, yasalarla yasaklanmadıkları ya da faaliyetlerine yasalarla izin verilebileceği için, Türkiye’nin özel güvenlik sektöründe hizmetler sunmakta olan şirketleri arasında yer alabilirler. Ancak faaliyetlerini 5188 sayılı Kanun’un mevcut kapsamına girerek gerçekleştiremezler. 5188 sayılı Kanun’da özel askerî şirketleri kapsayacak şekilde bir düzenleme yapılması ya da özel askerî şirketler için ayrı bir Kanun yapılması bu şirketlerin faaliyetleri için gereklidir. Bu sayede özel askerî sektörde faaliyet göstermek isteyen şirketlerin çeşitli nedenlerle özel güvenlik şirketlerini güvenli bir liman olarak görmelerinin önüne geçilebilir. Özel güvenlik şirketlerinin de çeşitli gerekçelerle özel askerî şirkete dönüşme gayreti içerisinde girmelerine son verilebilir.

Türkiye’de 5188 sayılı Kanun çerçevesinde faaliyet göstermekte olan özel güvenlik şirketlerinin ülke ekonomisine katkıda bulunma gayesiyle hizmet ihracına⁵⁵³ başlama arzusu içerisinde oldukları görülmektedir (bkz. www.hurriyet.com.tr, 2018). Buna göre Türkiye’deki özel güvenlik şirketleri yurtdışında özel güvenlik hizmetleri sunarak vergi istisnasından yararlanmak ve böylece kazançlarını artırmak istemektedirler. Çünkü içeriğe konu olan ilgili haberde derneğin yönetim kurulu başkanı güvenlik hizmeti sundukları firmaların hizmetin karşılığı olarak Türk Lirası üzerinden düzenledikleri faturaları zamanında ödemelerinin gereğine dikkat çekerek Türkiye’deki özel güvenlik şirketlerinin ekonomik sıkıntı içerisinde olduklarına işaret etmektedir. Bu şirketler tarafından hizmet ihracının düşünülmesinin asıl gerekçesi de bu olabilir. Bu konuda herhangi bir niyet okuma girişiminde bulunmak uygun olmaz. Ancak Türkiye’deki özel güvenlik şirketlerinin hizmet ihracını düşünmeye başlamış olmaları Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından önemsenmelidir. Çünkü yaşadıkları sorunlar bu şirketleri arayışlara sevk etmiştir ve bir müdahale gerçekleşmezse arayışlar gelecekte devam edecektir. Üstelik bu arayışlar Türkiye’deki özel güvenlik şirketlerinin, sınırlarının

552 Tam bu noktada Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin hukuk sistemi içindeki diğer kanunların bu şirketlerin kuruluşuna ve faaliyetlerine izin verip vermeyeceği konusu önem kazanır. Ancak bu çalışma bunu araştırma amacıyla değildir.

553 3065 sayılı Kanununun 12/2 maddesine göre bir işlemin hizmet ihracı olarak değerlendirilebilmesi için, hizmetlerin yurtdışındaki bir müşteri için yapılması ve hizmetten yurtdışında faydalanılması gerekmektedir. Yurtdışındaki müşteriler için yapılan hizmetler Kanununun 11/1-a maddesi ile vergiden istisna edilmiştir (www.gib.gov.tr, 2019).

silikleşmeye başlamış olması nedeniyle, özel askerî şirkete dönüşmesiyle sonuçlanabilecektir. Daha gerçekçi bir yaklaşımla ifade etmek gerekirse, Türkiye'deki bazı özel güvenlik şirketlerinin özel askerî şirkete dönüşmeye niyet etmeleri her zaman mümkündür. Hatta konjonktürel gelişmelere bakarak bu tehlikenin yaklaşmakta olduğu da söylenebilir. Bunu öngörebilen Gülcü (2004: 119) Türkiye'de 5188 sayılı Kanun çerçevesinde faaliyet göstermekte iken yurt dışında da özel güvenlik hizmeti sunan bir özel güvenlik şirketinin, çatışma alanı olan veya daha sonra çatışma alanı haline gelebilecek olan bir bölgede bir özel askerî şirket haline dönüşebileceğine dikkat çekmiş ve o şirketin böyle bir durumda kesinlikle özel güvenlik şirketi niteliğini kaybedeceği konusunda uyarılmıştı. Nitekim Türkiye'deki özel güvenlik şirketlerinin böyle bir faaliyet içine girmeleri halinde, "Amacı dışında faaliyet gösterdiği veya suç kaynağına dönüştüğü ya da terör örgütlerine aidiyeti, irtibatı ya da iltisakı bulunduğu tespit edilen şirketlerin ..." şeklinde düzenlenmiş bulunan 5188 sayılı Kanun'un 22.maddesinin 3.fıkrası gereğince faaliyet izinleri iptal edilir ve bu şirketlerin kurucu, temsilci ve yöneticileri bir daha özel güvenlik alanında faaliyette bulunamazlar. Hatta Gülcü (2004: 118) tarafından öngörüldüğü üzere özel güvenlik şirketlerinin böyle bir faaliyet içerisine girmeleri özel güvenliğin tamamen yasaklanması sonucunu bile doğurabilir.

SONUÇ

Özel askerî şirketler insan hakları ihlallerinin müsebbibi olabilecekleri gibi, insan haklarını koruyup gözetmenin mimarlarından da olabilirler. Bu şirketler aracılığıyla devletlerin üniter bütünlükleri hedef alınabileceği gibi, devletlerin üniter yapıları bu şirketler tarafından yerine getirilecek olan görevlerle etkili şekilde koruma altına da alınabilir. Ülkedeki siyasal ve toplumsal dinamiklerin sebep olabileceği iç karışıklıkların kalıcı sorunlara yol açması özel askerî şirketler sayesinde olanaklı hale getirilebileceği gibi, iç karışıklıklar bu şirketler sayesinde devletin yararına olacak şekilde sonlandırılabilir. Seçilmiş ve meşru hükûmetlere devletin bir zamanlar yetkilendirdiği özel askerî şirketler tarafından darbe yapılabileceği gibi, seçilmiş ve meşru hükûmetlere yöneltilebilecek darbe⁵⁵⁴ girişimleri devletin yetkilendirdiği özel askerî şirketlerle önlenir. Devletler özel askerî şirketlerin sorumsuz ve gayrimillî eylemleri nedeniyle diğer devletlerle savaşa girmek zorunda kalabilecekleri gibi, savaşın dinamiklerini ortadan kaldıracak çalışmalar bu şirketlerle yapılabilir. Bir devletin yabancı bir ülkedeki varlıklarına, yerleşkelerine vb. çeşitli gerekçelerle özel askerî şirketler tarafından saldırılar gerçekleştirilebileceği gibi, özel askerî şirketler devletlerin yabancı ülkelerdeki varlıklarının, yerleşkelerinin vb. güvenliğini sağlayabilirler. Devletlerin diğer devletler tarafından işgal⁵⁵⁵ edilmesi sürecinde özel askerî şirketlere rol biçilebileceği gibi, bu tür işgallerin önüne dost devletlerin özel askerî şirketlerinin savunma amaçlı operasyonlarıyla ya da bu şirketlerin yerel güvenlik birimlerine

⁵⁵⁴ Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin silahlı kuvvetleri içerisindeki FETÖ üyesi bir grubun 15.07.2016'da gerçekleştirmeye giriştiği darbe, özel askerî şirketlerin devletin silahlı güvenlik birimlerine rağmen var olmalarına ve alternatif bir kuvvet olarak hazırda bulundurulmalarına meşruluk kazandırmıştır.

⁵⁵⁵ Küresel güçlerin demokratik ve meşru hükûmetlere karşı keyfi ve sömürgeci yaklaşımlarının kalıcı politikalar haline getirilmesi, birçok ülkenin günün birinde manipülasyonlarla iç kargaşa ve çatışma ortamına sürüklenebileceğine işaret eder. Hedefteki devletlere Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin özel askerî şirketleriyle hizmetler sunulması uluslararası ilişkiler düzleminde –bazı kayıplara sebep olabilese de– önemli kazançlar sağlayabilecektir.

verecekleri askerî danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin sağlayacağı güçle geçilebilir. Üstelik bazı devletler arasındaki ilişkiler bu sayede daha da güçlenebilir. Devletleri hedef alan her türden terör faaliyetleri ve terörün finansmanı için özel askerî şirketlerden yararlanılabileceği gibi, bu şirketlerden terörle⁵⁵⁶ mücadele kapsamında hem teröristle hem de terörizmle mücadele süreçlerinde yararlanılabilir. Tüm bu cümlelerdeki ilk tümcelerin aktörlerinin rakip/düşman devletler adına çalışan aktörler olabilmesi mümkün ise, cümlelerdeki ikinci tümcelerin aktörlerinin millî özel askerî şirketler olmaması için herhangi bir engel yoktur. “Yaşam ve mülkiyet hakkının tehdit altında olduğunu düşünen bir insanın, diğer ihtiyaçlarına daha fazla odaklanabilmesine imkân verecek olması nedeniyle, canını ve malını koruyacak olan bir kişiyle anlaşması kişisel çıkarlarının bir gereği” (Molinari, 2016: 26-27) ise, yeni dünyanın güvenlik anlayışının gerektirdiği küresel güç mücadelelerinde özel askerî şirketleri kullanmak da devletlerin çıkarlarının gereğidir. Bu bağlamda özel askerî şirketler devletlerin “meşru müdafaa hakkı” gereğince kullanabilecekleri aktörler olarak kabul edilmelidir. Bu hakkın onanması, bir yandan da, barışın sürekliliğini mecburen zorunlu hale getirebilecektir.

Bu bağlamda ülkede özel askerî şirketlerin varlığı sorununun aslında bir demokrasi sorunu olduğu çok açıktır. Çünkü idealize edilmiş bir dünya öngörerek özel askerî şirketleri içermeyen kamu politikaları uygulayan devletler, küresel yarışta özel askerî şirketlerle çalışarak önemli değerler elde eden devletler karşısında görece zayıf konumlarda yer aldıklarında veya o devletlerin hedefi olduklarında, özel askerî şirketlere karşı negatif tutum içerisinde olan devletler vatandaşları nazarında meşru görülmebilirler. Bu meşruiyet sorgulaması son derece doğaldır, çünkü insan ve vatandaş olmak gereğince sahip olunmak istenen bazı değerlerden mahrum kalan kişilerin, demokratik esaslar gereğince, devletlerinden o değerlerin kendileri için de elde edilmesini sağlayacak kamu politikaları üretmesini talep etme hakları vardır. Şayet hükûmeti destekleyen çoğunluk aynı görüşü paylaşıyorsa, devletin sürekliliği ve bireylerin mutluluğu için çalışmakla görevlendirilmiş olan hükûmetin vatandaşların taleplerini kamu yararı gereğince karşılamak için politikalar üretme sorumluluğu vardır. Bu anlayışa ister çoğunlukçu demokrasi anlayışıyla bakılsın, ister çoğulcu demokrasi anlayışıyla bakılsın, hükûmetler bu konuda kamu yararı gereğince politikalar üretmenin arayışı içerisinde olmalıdır. Aksi halde kendisini seçen çoğunluğun ya da kamu yararı⁵⁵⁷ gereğince etkili politikalar üretmediğini savunan kitlelerin talep ettiği iyi yönetimi sergileyememenin bedelini ödemek zorunda kalabilecektir. Bu nedenle demokratik devletler halka hesap verme sorumlulukları gereğince özel askerî şirketlerle ilişkilerinin biçimini belirlemelidirler. Çünkü ifade edildiği üzere, özel askerî şirketler sorunu modern devletler için bir demokrasi sorunudur. Özgün koşulların gerektirdiği özgün politikalar

556 Türkiye’deki terör örgütlerinden FETÖ’nün PKK ile işbirliği içinde olduğuna ilişkin güçlü kanıtlar bulunmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin güvenlik birimleri içinde önemli bir yapılanma oluşturmuş olan FETÖ’nün PKK’lı teröristlere karşı öngörülen mücadeleyi gerçekleştirmediği de bu suretle ortaya çıkmıştır. Bu durum da özel askerî şirketlerin devletin silahlı güvenlik birimlerine rağmen var olmalarına ve alternatif bir kuvvet olarak hazırda bulundurulmalarına meşruluk kazandırmaktadır.

557 Gülcü (2004: 13-16) liberal demokrasi ve liberal ekonomi temelinde bakıldığında özel güvenliğin liberal felsefi yaklaşımın son durağı olmadığını, sadece ara duraklardan biri olduğunu, hatta araç olduğunu söyleyerek, demokrasi ve kamusal işleyişin toplumsal ve bireysel tatmini yükseltebilmesi için özel dedektiflik, özel adli tıp hizmeti, özel bilirkişilik, özel kriminal laboratuvar, ceza muhakemesinde jüri, özel cezaevi gibi yeni kurumlara ve araçlara da ihtiyaç bulunduğunu, bu kurumların ve araçların bulunmadığı bir kamu güvenliği sisteminin bugün gelinen noktada düşünülmeceğini belirtir. Bu değerlendirmeden hareketle, özel askerî şirketlerin de liberal demokrasi ve liberal ekonomi temelinde kurumsallaşması gereken araçlar olduğu söylenebilir.

devletin meşruiyetine hanel getirmeyebileceği gibi, devletin sürekliliği için kaçınılmazdır. Meşruiyetine hanel getireceğinden kaygılanarak özel askerî şirketler konusunda günün koşullarının gerektirdiği politikaları hayata geçirmeyen ve böylece gücünü ve sürekliliğini riske atabilen bir devletin, kendisiyle bu minvalde düşünmeyen vatandaşlarının nazarındaki meşruiyeti tartışmalı hale gelir.

Barnes (2013: 218) tarafından ifade edildiği üzere, “gerekli hallerde özel askerî şirketlerle çalışmanın faydaları bunu yapmanın olumsuz etkilerinden ağır bastığında, özel askerî şirketlerle çalışmak ahlâkî açıdan kabul edilebilir hale gelir”. Çünkü riskler yönetilebilir. Devlete düşen görev, özel askerî şirketlerle, içerdikleri riskleri yöneterek çalışmaktır. Bu şirketlerin bildik anlamdaki savaşın ortadan kalktığı ve yeni çatışma türlerinin yaygınlaşmaya başladığı bir düzende devletleri küresel güç haline getirmeye hizmet edebilecek aktörler oldukları hatırdâ tutulmalıdır. “Hükümet” olanlar, meşruiyet kaygısına rağmen, özel askerî şirketlere her daim hükmedebilir ve bu şirketleri her daim iyi yönetebilirse küresel düzeyde önemli kazanımlar elde edebilir. Bu konuda olumlu düşünenler bulunmaktadır. Örneğin Shearer (1998), bu şirketlere yasallık kazandırılmasının savaşların sonunun getirilmesini hızlandırabileceğini ve bu şirketler sayesinde barışın kalıcı hale getirilebileceğini savunmaktadır. Yıldız ve Ekmekcioğlu (2018: 54) ise özele inerek realist bir yaklaşımla Türk özel askerî şirketlerinin Ortadoğu ve Afrika’da Türkiye’nin dış politikadaki etki sahasının genişletilmesine yardımcı olabileceğini, bölge insanların hem dinî hem de tarihsel bağlardan ötürü Türk özel askerî şirketlerini kolayca kabul edebilecek olmasının bunu mümkün kılacağını öngörmektedir.

Özel askerî şirketlere hükmedebilmek, Türkiye’de 5188 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde faaliyet göstermekte olan özel güvenlik şirketlerini özel askerî şirketlerin çeşitli kaygılar ve gerekçelerle sığınacakları güvenli bir liman olmaktan korumayı da gerektirmektedir. Diğer açıdan, ekonomi ve toplumsal yapı için önemli bir değer taşımakta olan özel güvenlik şirketlerinin özel askerî şirkete dönüşmesini önleyecek tedbirleri almak da özel güvenlik sektöründeki her iki şirket türüne gerektiği gibi hükmedebilmenin şartıdır. Ulusal hukuk kapsamında özel askerî şirketlere yasallık kazandırılmasının yollarının araştırılması her iki şirket türünün etkili şekilde yönetilebilmesinin koşullarının kavranmasını sağlayacaktır. Bu adım en çok da devletin meşruiyeti açısından değer ifade edecektir.

İç güvenlikte özelleşme devletin güvenliğe ilişkin egemenlik yetkilerinin aşındığı anlamına gelmiyor. Türkiye Cumhuriyeti Devleti özel askerî şirketlerle ilgili yerel mevzuat düzenlemesi yaparak bu şirketlere yetki vermelidir. Ancak yetkilendirilen özel askerî şirketlerin Türkiye Cumhuriyeti Devleti için tehdit içermemesini sağlayacak tedbirleri almak da önemlidir.

KAYNAKLAR

ABRAHAMSEN, R. and WILLIAMS, M. C. (2007), Securing the City: Private Security Companies and Non-State Authority in Global Governance, *International Relations*, 21(2), 237-253, <http://dx.doi.org/10.1177/0047117807077006>.

- AVANT, D. (2004), *The Outsourced War 'Is Here to Stay'*, 24 Ocak 2019 tarihinde www.bloomberg.com: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2004-05-20/the-outsourced-war-is-here-to-stay> adresinden alındı.
- BALTA PAKER, E. (2012), *Küresel Güvenlik Kompleksi Uluslararası Siyaset ve Güvenlik*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- BARNES, D. M. (2013), Should Private Security Companies Be Employed for Counterinsurgency Operations?, *Journal of Military Ethics*, 12(3), 201-224, <http://dx.doi.org/10.1080/15027570.2013.847535>.
- ÇULHA ZABCI, F. (2004), Yeni Savaşların Gizli Yüzü: Özel Askerî Şirketler, *Mülkiye*, 28(243), 21-48.
- EMİR, N. (2015), *Özel Askerî Şirketler (Uluslararası Hukuk Açısından Bir İnceleme)*, İstanbul: On İki Levha Yayınları.
- GÜLCÜ, M. (2004), *Özel Güvenlik Hukuku*, İstanbul: Kardeşler Matbaacılık.
- HERBST, K., (2013), Searching for Legitimacy – Private Military and Security Companies (PMSCs) Overcoming Ingrained Stereotypes, *Security Journal*, 26(3), 280-293, <http://dx.doi.org/10.1057/sj.2013.17>.
- JANABY, M. G. (2015), The Legality of the Use of Private Military and Security Companies in UN Peacekeeping and Peace Enforcement Operations, *Journal of International Humanitarian Legal Studies*, 6(1), 147-187, <https://doi.org/10.1163/18781527-00601002>.
- MOLINARI, G. D. (2016), *Serbest Piyasa ve Güvenlik* (Çev. Gürkan Polat), İstanbul: Liber Plus Yayınları.
- SCHREIRER, F. and CAPARINI, M. (2005), *Privatising Security: Law, Practice and Governance of Private Military and Security Companies*, 03 Kasım 2018 tarihinde Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF): https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/op06_privatising-security.pdf adresinden alındı.
- SHEARER, D. (1998), *Outsourcing War*, 18 Şubat 2019 tarihinde Foreign Policy: <https://foreignpolicy.com/1998/09/15/outsourcing-war/> adresinden alındı.
- SINGER, P. W. (2001), Corporate Warriors: The Rise and Ramifications of the Privatized Military Industry, *International Security*, 26(3), 1-46.
- SINGER, P. W. (2003a), *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry*, Ithaca: Cornell University Press.
- SINGER, P.W. (2003b), *Private Military Firms in Today's Wars*, 20 Ocak 2019 tarihinde Center for Research on Globalisation: <https://archives.globalresearch.ca/articles/SIN307A.html> adresinden alındı.
- SINGER, P. W. (2004a), *The Private Military Industry and Iraq: What Have We Learned and Where to Next?*, 23 Ocak 2019 tarihinde Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF): https://www.files.ethz.ch/isn/14132/PP4_Singer.pdf adresinden alındı.
- SINGER, P. W. (2004b), *The Dogs of War Go Corporate*, 20 Ocak 2019 tarihinde Brookings: <https://www.brookings.edu/opinions/the-dogs-of-war-go-corporate/> adresinden alındı.
- SINGER, P. W. (2005), Corporate Warriors: The Privatized Military Industry, *Perspectives on Work*, 8(2), 26-28.

- SWED, O. and CROSBIE, T. (2017), Private Security and Military Contractors: A Troubling Oversight, *Sociology Compass*, 11(e12512), 1-11. <https://doi.org/10.1111/soc4.12512>.
- TANGÖR, B. ve YALÇINKAYA, H. (2010), Güvenlik Yönetişimi Çerçevesinde Özel Askerî Şirketler, *Uluslararası İlişkiler*, 7(25), 127-154.
- TAULBEE, J. L. (2002), The Privatization of Security: Modern Conflict, Globalization and Weak States, *Civil Wars*, 5(2), 1-24.
- TOPAL, A. H. (2011), Uluslararası Hukuk Açısından Özel Askerî Şirketler ve Şirket Çalışanlarının Statüsü, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (AUHFD)*, 60(4), 963-1021.
- t24.com.tr (2019), *Prof. Mearsheimer: Liberal Hegemonyanın Sonuna Geldik, Suriye Bunun Bir Ayağı*, 18 Ocak 2019 tarihinde <http://t24.com.tr/haber/prof-mearsheimer-liberal-hegemonyanın-sonuna-geldik-suriye-bunun-bir-ayagi,802824> adresinden alındı.
- tr.sputniknews.com (2019), *Blackwater Kurucusu Prince: Suriye'den Çekilen ABD'li Askerlerin Yerini Alabiliriz*, 18 Ocak 2019 tarihinde <https://tr.sputniknews.com/abd/201901181037171935-blackwater-kurusu-prince-suriye-cekilen-abd-askerleri/> adresinden alındı.
- www.aa.com.tr (2018), *ABD'li Özel Güvenlik Şirketinden YPG/PKK'ya Destek*, 20 Eylül 2018 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdli-ozel-guvenlik-sirketinden-ypg-pkky-destek/1259777>, adresinden alındı.
- www.cumhuriyet.com.tr (2017), *Özel Güvenlik Ordusu*, 09 Eylül 2017 tarihinde http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/809844/Ozel_guvenlik_ordusu.html adresinden alındı.
- www.gib.gov.tr (2019), *Hizmet İhracı*, 07 Şubat 2019 tarihinde http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Tebliğler/KDV/kdvtaslak01022013/kdv_teb_taslak_II_A_2.htm adresinden alındı.
- www.hurriyet.com.tr (2018), *Özel Güvenlik Firmaları da İhracata Odaklandı*, 03 Kasım 2018 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/ozel-guvenlik-firmalari-da-ihracata-odaklandi-40956216> adresinden alındı.
- www.hurriyet.com.tr (2019), *Blackwater'dan Suriye Teklifi: ABD Askerinin Yerine Taşeron*, 20 Ocak 2019 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/blackwaterdan-suriye-teklifi-abd-askerinin-yerine-taseron-41086674> adresinden alındı.
- www.icrc.org (2011), *The Montreux Document on Private Military and Security Companies*, 02 Şubat 2019 tarihinde <https://www.icrc.org/en/publication/0996-montreux-document-private-military-and-security-companies> adresinden alındı.
- www.milliyet.com.tr (2014), *Türkiye'nin İlk Özel Askerî Eğitim ve Savunma Şirketi Faaliyete Geçti*, 21 Ekim 2018 tarihinde <http://www.milliyet.com.tr/turkiye-nin-ilk-ozel-askeri-egitim/ekonomi/detay/1951568/default.htm> adresinden alındı.
- www.sabah.com.tr (2013), *Ortadoğu'nun Modern Lejyonerleri*, 21 Ekim 2018 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/aktuel/2013/12/13/ortadogunun-modern-lejyonerleri775> adresinden alındı.
- YALÇINKAYA, H. (2006), Özel Askerî Sektörün Oluşumu ve Savaşların Özelleşmesi, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61(3), 247-277.

YILDIZ, M. ve EKMEKCİOĞLU, A. (2018), Özel Askerî Şirketlerin Savunma Politikaları Açısından İncelenmesi, *Amme İdaresi Dergisi*, 51(3), 27-59.

YILMAZ, S. (2007), 21'inci Yüzyılda Güvenlik Alanının Yeni Sivil Aktörleri: Özel Askeri Şirketler ve Kontratçı Firmalar, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 3, 43-70.

YILMAZ, S. (2017), *Uluslararası Güvenlik Teori Pratik ve Gelecek*, İstanbul: Kaynak Yayınları.

